

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi
Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education

2023, 24(2), 291-306

ARAŞTIRMA | RESEARCH

Gönderim Tarihi | Received Date: 13.06.21

Kabul Tarihi | Accepted Date: 21.01.23

Erken Görünüm | Online First: 25.02.23

Üstün Yetenekli Bireylerin Vatandaşlık Kavramına İlişkin Algıları

[Türkçe okumak için tıklayınız](#)

Perceptions of Gifted People on the Concept of Citizenship

[Click here to read in English](#)

Fatih Özdemir

Yıldız Aybar-Ercan

Emine Özlem Yiğit

Üstün Yetenekli Bireylerin Vatandaşlık Kavramına İlişkin Algıları

Fatih Özdemir¹

Yıldız Aybar-Ercan²

Emine Özlem Yiğit³

Öz

Giriş: Vatandaşlık devletlerin ve toplumların kimliklerini korumada önemli bir yere sahiptir. Ülkelerin bilimsel ve teknolojik gelişmelerinde önemli beyin gücünü temsil eden üstün yetenekli bireyler için vatandaşlık daha da önemli hale gelmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) eğitim alan üstün yetenekli bireylerin vatandaşlık kavramına yönelik algılarının ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

Yöntem: Çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında İstanbul BİLSEM’lerde eğitim gören 13’ü erkek 10’u kadın olmak üzere toplam 23 6. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır.

Bulgular: Üstün yetenekli öğrencilerin vatandaşlığı; bir yerde yaşayan, ait olduğu yere karşı bazı temel sorumlulukları ve hakları olan birey olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler kendilerini çoğunlukla iyi vatandaş olarak tanımlarken iyi vatandaşın çevresine ve ülkesine karşı sorumlulukları olduğunu ifade etmektedirler. Devletin insanların bir arada yaşadığı siyasal kurum olduğu görüşü bağlamında, sosyal ve hukuk devleti anlayışı hâkimdir. Vatandaşın temel sorumlulukları ülkeye ve topluma saygılı, çalışkan bireyler olmak olarak ifade edilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu kendini ülkeye bağlı hissederken, bağlılıkta en önemli etken kültür ve tarih olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye vatandaşı olmanın en olumlu yanı tarihi miras olarak görülürken, öğrencilerin bir kısmının gelişmiş Batı ülkelerinin vatandaşı olmayı istemesi dikkat çekmektedir.

Tartışma: Öğrencilerin görüşleri vatandaşlık ve devlet tanımlamalarıyla beyin göçü temeline dayanan başka ülke vatandaşlığı konularında alanyazında yer alan çalışmalarla büyük oranda örtüşmektedir. Fakat bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak, üstün yetenekli bireylerin ayırt edici özellikleri arasında bulunan araştırmacı kişilik, vatandaş özellikleri arasında vurgulanmıştır.

Anahtar sözcükler: Vatandaşlık, vatandaşlık algısı, üstün yetenekli, üstün zekâlı, BİLSEM.

Atf için: Özdemir, F., Aybar-Ercan, Y., & Yiğit, E. Ö. (2023). Üstün yetenekli bireylerin vatandaşlık kavramına ilişkin algıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 24(2), 291-306 <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.951891>

¹**Sorumlu Yazar:** Arş. Gör, Yıldız Teknik Üniversitesi, E-posta: ozdemirfth01@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5759-643X>

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, E-posta: yildizaybar1@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9230-2724>

³Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, E-posta: ozlem1406@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3362-3437>

Giriş

Bilginin ve bilim insanının her geçen gün daha da önem kazanması ve ülkelerin bilim insanlarına olan ihtiyacının artması ile birlikte, sunulan olanaklar bazı ülkeleri diğerlerinden daha cazip hale getirmekte ve bu da beyin göçünü artırmaktadır (Tansel & Güngör, 2006). Bu göçler neticesinde örneğin Yeni Zelanda'da sağlık çalışanlarının %46.8'i, Avustralya'da %42.4'ü, Kanada'da %35.1'i, Birleşik Krallık'ta %33.7'si Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) %24.4'ü başka ülkelere gelmektedir (Grignon vd., 2012). Bu durum eğitilmiş insanların gelişmiş ülkelere yönelmesine sebep olurken, bireylerin yetişmesi için kısıtlı imkanlarını kullanan ülkelerin yaşadıkları kayıp gelişmeleri yönünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Türkiye de göç veren bu ülkeler arasında yer almakta, hatta ABD'ye en çok lisansüstü öğrenci yollayan ilk on ülke arasında bulunmaktadır. 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Türkiye'den ABD'ye gitmiş 10,691 öğrenci varken (Elveren vd., 2018), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2020 verileri, Türkiye'den yurt dışına göçte %2 artış meydana geldiğini ve en fazla 25-29 yaş grubundakilerin göç ettiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte 2019 yılında yurt dışına göç ile ilgili yapılan bir anketin sonuçları da yurt dışında yaşama isteğinin eğitim düzeyi ile doğru orantılı olarak arttığını göstermektedir (İstanbul Ekonomi Araştırma [İEA], 2019). Bu veriler, orta ve uzun vadede Türkiye aleyhine yaşanacak beyin göçü dikkat çekmektedir. Beyin göçü, gelişmekte olan diğer ülkelerde olduğu gibi kalkınma açısından birçok unsuru olumsuz yönde etkileyecektir. Dolayısıyla nitelikli insan gücünün ülkemizde kalmasını sağlamaya yönelik önlemlerin bir an önce alınmasına yönelik çalışmaların hız kazanmasını ve beyin göçünün neden olacağı sorunların farklı platformlarda vurgulanması gerekmektedir.

Bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bireylerin farklı ülkelerdeki çalışma ve yaşam koşullarına dair farkındalıklarını artırmış, küreselleşmeyle birlikte ülkeler arasındaki sınırlar giderek daha belirsizleşmiştir. Özellikle genç nesil, gelişmiş ülkelere yaşama fikrine daha sıcak bakmaya ve kariyer hedeflerini bu yönde planlamaya başlamışlardır. Bu durum, toplumların insan sermayesinin önemli bir kısmını oluşturan üstün yeteneklileri daha fazla etkilemektedir. Zira toplumların dönüm noktasını gerçekleştiren bilim, teknoloji, fikir ve sanat hareketlerinin büyük bölümü üstün yetenekli bireyler tarafından gerçekleştirilmektedir (Enç, 1979). Dolayısıyla bu potansiyelden yararlanılması toplum için stratejik bir önem arz etmektedir (Coşkun, 2007). Önemli bir potansiyel olan üstün yetenekli çocukların çoğu sosyal açıdan hassas ve empatiktir (akt., Berkowitz & Hoppe, 2009; Silverman, 1994). Doğal olarak hassas bireylerin ihtiyaçları diğerlerinden farklı olmakta ve bu ihtiyaçların karşılanmaması çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir. Zira üstün yetenekli bireylerin bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal yetenekleri birbiriyle uyumlu gelişim göstermediğinde asenkronizasyon (eş zamansız gelişim) durum ortaya çıkmaktadır (Cross vd., 2017). Dolayısıyla üstün yetenekli öğrenciler akranlarından ayrı olarak farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim programlarının ihtiyaç duymaktadırlar (Davaslıgil & Zeana, 2004). Bunun yanı sıra, toplum tarafından önemsendiklerinin ve gelişmeyi sağlayacak lokomotif unsur olduklarının hissettirilmesi, başka bir deyişle sadece bilişsel anlamda değil duyuşsal ve sosyal anlamda da desteklenmeleri gerekmektedir. Üstün yeteneklilere eğitim veren kurumların ve onlarla etkileşimde bulunan kişilerin bu çocukları ve gençleri beyin göçüne yönlendirmek yerine ülkelerinde kalmalarını teşvik edecek uygulamalar gerçekleştirmeleri ise özellikle önemlidir. Böylece insan sermayesinin farklı ülkelere aktarılmasının önüne geçilmesi mümkün olacak, insanların gelişmiş ülkelere göç etmek yerine kendi ülkelerinin gelişimi için çalışmalar yapmaları ve kalkınmayı hızlandırmayı sağlanabilecektir.

Gelişmiş ülkeler de üstün yetenekli bireylere özel önem verildiği ve bu bireylerin eğitimine gereken önemin verildiği dikkat çekmektedir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ile uzay yarışına giren ABD 1960'lı yıllardan sonra üstün yetenekliler eğitimi için önemli yatırımlar yapmıştır (Goodlad & McMannon, 2004). Yine Güney Kore 1990'lı yıllarda üstün yetenekliler eğitimi dikkatle yönelmiş, 1997 Asya Krizi'nden sonra AR-GE çalışmalarını daha da yoğunlaştırmıştır (Erdik, 2016). Söz konusu ülkelerin dünyadaki yerleri dikkate alındığında, insan sermayesine verdikleri önemin gelişmelerine yönelik olumlu etkileri açıktır. Zira bu ülkeler yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi, sadece kendi ülkelerindeki nitelikli bireyleri desteklemekle kalmayıp, başka ülkelerdeki eğitilmiş bireyleri kendilerine çekme konusunda da ön sıralarda yer almaktadırlar. Gelişmiş ülkelerdeki eğitim sistemlerini takip eden Türkiye'de ilk Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) 1995 yılında Ankara'da açılmış (Kaya, 2013), 2000'li yıllara gelindiğinde ise üstün yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin stratejik planın çıkarılması ve üstün yetenekliler eğitimi anabilim dallarının üniversitelerde yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte üstün yeteneklilerin eğitimi büyük bir ivme kazanmıştır (Sak vd., 2015). Günümüzde sayıları 279'u bulan (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2022) BİLSEM'lerde Türkçe, matematik, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler, teknoloji tasarımı, bilişim teknolojileri, İngilizce, fizik, kimya, biyoloji, coğrafya, tarih, edebiyat, felsefe dersleri verilmektedir (MEB, 2019). Üstün yetenekli bireylerin ülkelere aidiyetlerinin sağlanması ve sahip oldukları yetenekleri kendi ülkelerinin gelişmesine yönelik kullanmalarının teşvik edilmesi açısından sosyal bilgiler dersi

özel öneme sahiptir. Bu ders kapsamında geliştirilecek ve pekiştirilecek vatandaşlık algısının üstün yetenekli öğrencilerin kariyer planlarını kendi ülkelerine yönelik olarak gerçekleştirmelerine de katkıda bulunacaktır.

Ülkeler ve toplumlar eğitim sistemleri aracılığıyla, ihtiyaç duydukları özelliklere sahip bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Tarihsel süreç açısından ele alındığında, fiziki gücün ve askeri yeteneğin geliştirilmesine dayalı uygulamaların önemi sürmekle birlikte, beyin gücünün ve düşünme becerilerinin eğitim süreçlerinde ön plana geçtiği görülmektedir. Vatandaşlık ise, ilk devletlerden bu yana eğitimin temel hedefleri arasındaki yerini korumaktadır. Küreselleşme ve dünya vatandaşlığı vurgularına rağmen, her devlet kendine aidiyet duyacak ve hedefleri doğrultusunda hareket edecek bireyler yetiştirmeye özel önem vermektedir. Buna yönelik olarak da farklı ülkelerdeki vatandaşlık algısı toplumların kültürel yapısına bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Avustralya gibi sonradan göçlerle kurulan ülkelerde vatandaşlık ırksal boyuttan ziyade toprak ve ortak yaşam kültürü temeline dayanmaktadır (Howard & Gill, 2010). Almanya’da ise vatandaşlığın Alman olarak doğmak ile kazanılacağı anlayışı hakimdir (Miller-Idriss, 2006). Benzer durum, Yiğit (2017) tarafından sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan çalışmada da kendini göstermekte, Türk vatandaşlığına ilişkin algılar anayasada geçtiği gibi “Türk ana babadan doğma” merkezinde toplanmaktadır. Bununla birlikte, buradaki Türk ana baba ifadesinin bir ırkı belirtmek için kullanılmadığına, Atatürk’ün de belirtmiş olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmanın, Türk olmakla eşanlamı bir şekilde kullanıldığına dikkat çekilmesi gerekmektedir. Devletlerin vatandaş tanımlarında ve vatandaşlığı sunuş biçimlerindeki farklılıklara yanı sıra, insanların vatandaşlık algıları da devletle ilişkilerini ve kendilerini ve diğerlerini o devletin bir üyesi görme biçimlerini ortaya koyması bakımında önemlidir. Güçlü bir devletin vatandaşı olmak geçmişten bugüne tüm bireyler için bir prestij niteliğinde olmuş, vatandaşlık bir haklar ve sorumluluklar paketi olarak ele alındığında haklar kısmındaki artılar insanları vatandaş oldukları devlete daha bağlı hale getirmiştir. Bunun farkında olan devletler de kimi zaman sundukları olanaklarla kimi zamanda ırk, din, kültür gibi insanların bağlı oldukları gibi unsurlardan yararlanarak aidiyet duygusunu artırmaya çalışmışlardır. Tüm bunlar göz önüne alındığında insan sermayesi olarak üstün yetenekli bireylerin vatandaşlık algılarının ve devletlerine olan aidiyetlerinin geliştirilmesinin önemi açıktır.

Alanyazın incelendiğinde üstün yeteneklilerde vatandaşlık ile ilgili çalışmalarının sınırlı olduğu görülmektedir. Gibson ve diğerleri (2008), küresel öğrenme ve sorumlu dünya vatandaşlığı geliştirmeye, Johnson (2018) ise küresel vatandaş olarak üstün yetenekli öğrenciler için küresel bir eğitim programı geliştirmeye ilişkin çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Ülkemizde ise Oğurlu ve diğerleri (2016) tarafından üstün yetenekliler bağlamında küresel vatandaşlık eğitimi programının etkililiğine yönelik çalışma gerçekleştirilmiş olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar dışında değerler eğitimi (Kurnaz vd., 2013; Kurnaz, 2018; Yıldırım, 2016), demokrasi eğitimi (Er & Ünal, 2015), üstün yetenekliler eğitim politikaları (Özmen & Kömürlü, 2013) konularında çalışmalar yapılmış olsa da vatandaşlığa yönelik görüşlere ilişkin çalışmaya rastlanmamıştır. Üstün yetenekli çocukların vatandaşlık bağlamındaki görüşlerinin belirlenmesi ve bu konudaki görüşlerinin ortaya konulması, onlara verilecek vatandaşlık eğitiminin hedeflerinin ve içeriğinin belirlenmesine ve süreçte yapılacakların planlanmasına temel oluşturacak bulgular sunacaktır. Böylece vatandaşlık algılarının ve ülkelerine aidiyetlerinin geliştirilmesi yoluyla beyin göçünün önüne geçilmesi ve bu bireylerin kendi ülkelerinin kalınmasına yönelik çalışmalar yapmalarının desteklenmesi mümkün olacaktır. Bunun yanı sıra, politika belirleyici kurum ve kuruluşların da bu konuya dikkatlerinin çekilmesi, üstün yetenekli bireylere yönelik çalışmaların vatandaşlıkla bağlantılı olarak farklı bir gözle ele alınmasına olanak tanyacaktır. Bu bağlamda yapılacak ihtiyaç analizi çalışmalarına yardımcı olacağı düşüncesinden yola çıkılarak, bu çalışmada BİLSEM’lerde eğitim alan üstün yetenekli bireylerin vatandaşlıkla ilgili görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu ana amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Üstün yetenekli bireyler vatandaşlığı nasıl tanımlamakta ve kendilerini nasıl bir vatandaş olarak görmektedir?
2. Üstün yetenekli bireylere göre iyi vatandaşın özellikleri nelerdir?
3. Üstün yetenekli bireylere göre devletin tanımı, devlet ve vatandaşın karşılıklı görevleri nelerdir?
4. Üstün yetenekli bireylere göre Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmanın olumlu yanları nelerdir?
5. Üstün yetenekli bireyler kendilerini vatana bağlı hissediyorlar mı?
6. Üstün yetenekli bireylerin, Türk vatandaşlığı dışında başka bir ülke vatandaşlığına geçmeye yönelik düşünceleri nedir?

Yöntem

Bu bölümde araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi ve verilerin güvenilirliği başlıklarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Araştırma Deseni

Araştırma, BİLSEM’lerde eğitim alan üstün yetenekli bireylerin vatandaşlığa yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçladığı için nitel araştırma türlerinden fenomenolojik desende yürütülmüştür. Fenomenolojik çalışma, belirli bir grubun bir kavram ya da fenomenle ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak tanımlanmış halidir (Creswell, 2016) Fenomenoloji; sosyal bilimlerde kavramları, olayları, durumları, deneyimleri ortaya çıkarmak için kullanılmaktadır (Sönmez & Alacapınar, 2016). Vatandaşlık tüm bireyler için olduğu gibi üstün yetenekli bireyler için de günlük hayat içerisinde yer alan bir olgudur. Bu nedenle, üstün yetenekli bireylerin vatandaşlık olgusuna yönelik görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada fenomenolojik desenden yararlanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu rastgele olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme kullanılmıştır. Araştırmacılar; mevcut, gönüllü veya kolayca erişilebilir ve araştırmaya katılmak isteyen insanları örneklem içerisine dahil etmek istediklerinde uygun örnekleme yöntemini kullanırlar (Johnson & Christensen, 2014). Çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde yer alan bilim sanat merkezlerinde eğitim gören 13’ü erkek 10’u kadın olmak üzere toplam 23 6. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin tamamı İstanbul’da doğmuş ve büyümüştür. Öğrencilerin çalışmaya katılmaları gönüllülük esasına dayanmaktadır. BİLSEM’lerde 7. sınıf ve 8. sınıflara oranla daha fazla 6. sınıf öğrencinin bulunması ve 5. sınıflarla kıyaslandığında bu çocukların daha üst kavraama düzeyine sahip olduklarının düşünüldüğü düşünüldüğü dolayısıyla 6. sınıf düzeyindeki öğrenciler bu çalışmanın katılımcıları olarak tercih edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen 11 açık uçlu sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama yönteminin tercih edilmesinde, bireylerin görüşlerini doğrudan alma düşüncesi ve kolay uygulanabilirlik etkili olmuştur. Yapılan görüşmede, cevaplayanlar arasında gerçek farkı gösteren karşılaştırmalar yapılabilmesi de (Kıncal, 2013) bu tekniğin tercih edilme nedenleri arasında yer almaktadır. Görüşme formu oluşturulurken ilgili alanyazın ayrıntılı olarak taranmış, öğrencilerin vatandaşlığa ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacı ile 13 maddelik form oluşturduktan sonra vatandaşlık alanında ve özel eğitim alanında uzman 2’şer araştırmacıdan uzman görüşü alınmıştır. Vatandaşlık kavramının hassaslığı dolayısıyla devlet otoritesine yönelik olumsuzluk oluşturabilecek olan 2 soru formdan çıkarılmıştır. Uzmanların dönütleri doğrultusunda sorular yeniden düzenlenmiştir. Son halini vermeden önce BİLSEM’lerde eğitim gören 5 öğrenci ile deneme uygulaması yapılmıştır. Devletin tanımlanmasıyla ilgili anlaşılmayan 1 adet soru görüşme formundan çıkartılarak forma son şekli verilmiştir

Veri Toplama

Araştırma için Yıldız Teknik Üniversitesi Araştırma ve Planlama Rektör Yardımcılığı Kuruluna başvuru yapılmıştır. 2020/10 etik kurul kararı ve E-73613421-604.01.02-2011240417 sayılı yazı ile 24 Kasım 2020 tarihinde etik kurul izni alınmıştır. Çalışma grubu belirlendikten ve gerekli yasal izin alındıktan sonra üstün yetenekli öğrencilerin vatandaşlık kavramı hakkındaki görüşlerini ve anlayışlarını ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmış olan yapılandırılmış görüşme formu öğrencilere verilerek formdaki soruları yazılı olarak yanıtlamaları istenmiştir. Bilim Sanat Merkezinde yapılan uygulama sessiz ve dikkat dağıtıcı etkenlerden arındırılmış olup 30 dakika sürmüştür. Uygulama esnasında araştırmacılarından biri bizzat ortamda bulunmuş ve öğrenciler form üzerine isim yazmamaları konusunda özellikle uyarılmıştır. Verilerin araştırma amacıyla toplandığı ve ikinci kişilerle paylaşılmayacağı öğrencilere bildirilmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda veri analizi; verilerin hazırlanmasını kodlanmasını, temaların oluşturulmasını ve son olarak da verinin farklı şekillerde (tablolar, şekiller veya tartışma) ortaya konulmasını içermektedir (Creswell, 2016). Bu çalışmada nitel veri analizlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde araştırmada elde edilen veriler temalar altında özetlenerek okuyucuya sunulmaktadır. Bu analiz türünde araştırmada elde edilen verilerden sık sık doğrudan alıntılar yapılmaktadır. Betimsel analizde temel amaç elde edilen bulguları özetleyerek ve yorumlayarak okuyucuya sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu çalışmada da üstün yetenekli

öğrencilerden yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiş veriler ilişkilendirilerek temalara ulaşılmıştır. Katılımcılar, “Ö-1, Ö-2, Ö-3...Ö-23” olarak sunulmuştur. Veriler temalar altında ele alınmış ve uygun yerlerde doğrudan alıntılar (öğrenci görüşleri) ile desteklenmiştir

Nitel Verilerin Güvenilirliği

Verilerin analiz sürecinde, kodlama ve tema oluşturma her araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan analizler benzerlik ve farklılık açısından incelenmiştir. Bu şekilde kodlayıcılar arasındaki uyum çapraz şekilde kontrol edilmiş ve bu sayede araştırmacılar arasında uyum sağlanmasına özen gösterilmiştir. Kodlayıcılar arası uyum Miles ve Huberman’ın (1994) formülü ile incelenmiş ve uyum .83 olarak belirlenmiştir. Öğrenci görüşme formundan elden edilen verilerden örnekler temaları desteklemek amacıyla bulgularda sunulmuştur. Araştırmada elde edilen temalar alan yazın çerçevesinde değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Bulgular

Vatandaşlık ve vatandaşlık algısı ile ilgili öğrencilerin görüşlerinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmanın bulguları üç tema çerçevesinde açıklanmıştır. Temalar; vatandaş, devlet ve vatandaşın görevleri, Türkiye ve diğer ülke vatandaşlığı şeklinde ifade edilmiştir. Belirlenen temalar öğrencilerin görüşlerinden bire bir alıntılarla desteklenerek açıklanmıştır.

1. Vatandaş ve Vatandaşlık Algısı

Üstün yetenekli öğrencilerin görüşlerinden elde edilen veriler incelendiğinde vatandaşlık kavramının bir yerde yaşayan birey şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Ö-15 “Aynı ülkede yaşayan insan topluluğunun bir parçası olmak.”, Ö-1 ise bu durumu “Vatandaşlık kavramı bir vatana ait kişi anlamına gelmektedir.” şeklinde ifade etmiştir. Bu ifadeler incelendiğinde öğrencilerin vatandaşlık kavramını genellikle bir yerde yaşama, bir yere ait olma şeklinde tanımladıkları söylenebilir.

Araştırma verilerine göre üstün yetenekli öğrencilerin, vatandaşlık kavramını farklı kavramlar ile açıkladıkları görülmektedir. Örneğin Ö-17 “Vatandaşlık kavramı benim için özgürlük ve vergi ödemektir, vatandaşlık bir sorumluluk veya bir iştir.” ifadeleri ile vatandaşlığın özgürlük ve sorumluluk olduğunu ifade ederken Ö-5 “Vatandaşlık ülkede kurallara uyarak özgür bir şekilde yaşamımızı sürdürmek ve görevimizi yerine getirmektir.” diyerek özgürlüğe ve kurallara değinmiştir. Diğer bir örnekte Ö-18 “Yaşadığımız devlete olan sorumluluk ve görevlerimizi en iyi şekilde yapmak örnek; vergilerinizi zamanında ödersek iyi bir vatandaş oluruz veya kimseye saygısızlık yapmazsak iyi bir vatandaş oluruz.” şeklinde ifade etmiştir. Görüldüğü üzere iyi bir vatandaş olmanın görevlerin yerine getirilmesi ve saygısızlık yapılmaması ile değerlendirildiği dikkat çekmektedir. Ö-19 ise “Vatandaşlık bir insanın kendi ülkesi için bir şeyler yapıp yöneticiler için oy kullanmasıdır.” diyerek görev ve sorumlulukların içerisinde oy kullanmaya vurgu yapmıştır.

Araştırma grubundaki öğrencilerin görüşleri incelendiğinde “Devletin vatandaşa hizmet etmesi” durumunun da ön plana çıkarılmış olduğu görülmektedir. Örneğin Ö-6 “Vatandaşlık bir ülkenin içerisinde yaşayan, hakları olan, devlet başkanının onlara hizmet ettiği, onların da ülkenin devamı için çalıştığı bireylere verilen addır.” ifadesiyle bu durumu açıklamıştır. Örnekte görüldüğü üzere Ö-6, sorumluluktan önce hakları vurgulamış ve devletin halkına hizmet etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Devamında ise halkın da ülke devamlılığını sağlamada görevli olduğunu vurgulamıştır.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin kendilerini farklı vatandaşlık kavramları ile tanımladıkları görülmektedir. İyi vatandaş olarak tanımlayan öğrenciler iyi vatandaşlığı ise kendilerinde bulunan bazı özellikler ile ele almışlardır. “Bence ben iyi bir vatandaşım; insanlara iyi davranıyorum, özgürlüğümü, haklarımı ve sorumluluklarımı biliyorum.” şeklinde ifade eden Ö-5, kendisini iyi vatandaş olarak tanımlarken iyi bir vatandaş olmasını da insanlara iyi davranma, hak ve sorumluluklarını bilme davranışlarına bağlamaktadır. Diğer bir örnekte ise Ö-20 “Kendimi iyi bir vatandaş olarak tanımlarım çünkü hak yemem ve iyilik yaparım.” ifadesiyle hak yememe ve iyilik yapma özelliği ile iyi vatandaşlığı özdeşleştirmektedir. Burada öğrencilerin vatandaşlığı kendileri üzerinden değerlendirmeleri dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin vatandaş ve vatandaşlık kavramlarına ilişkin ifadeleri analiz edildiğinde bir ülkenin sınırları içerisinde yaşıyor ve ihtiyaçlarını karşılıyor olmanın, ilgili devlet ile bireyler arasında karşılıklı bir hak ve sorumluluk bağı oluşturduğuna değindikleri görülmektedir. Örneğin Ö-15 “Ben bir ülkede yaşıyorum, bu ülke sınırları içinde ihtiyaçlarımı gideriyorum. Devlete karşı ve devletin bana karşı sorumlulukları var.” sözleriyle kendini, görev ve sorumluluklarını bu ülkede yaşadığı için yerine getiren bir vatandaş olarak tanımlamaktadır. Yine buna benzer olarak Ö-1 “Kendimi bir vatandaş olarak Türkiye’de doğan ve yaşayan biri olarak tanımlarım.”

diyerek Türkiye’de yaşaması nedeniyle bir bağ kurulmuş olduğunu belirtmektedir. Ö-13 “Normal bir vatandaşım, özel bir yanım yok.” şeklindeki açıklamasıyla bu durumu “normal ya da sıradan vatandaşlık” olarak ele almış ve özel bir yanının olmadığını ifade etmiştir. Buradan yola çıkılarak öğrencilerin aktif vatandaşları sıra dışı ya da anormal olarak gördüklerinin söylenmesi mümkündür. Buna yönelik başka bir örnek ise Ö-19 “Ben sorumluluklarımı yerine getirip kendim için seçimler yapan bir vatandaşım çünkü altından kalkamayacağım işlere kalkışmayan bir insanım.” ifadesidir. Örnekte de görüldüğü üzere sorumluluklarını yerine getirirken aslında bu sorumlulukların bilincinde olan bir birey olarak hareket ettiği görülmektedir. Bununla birlikte “altından kalkamayacağı işlere kalkışmayan” ifadesi dikkat çekicidir ve ülkemizde bireylerin üstün yetenekli dahi olsalar vatandaşlık açısından kurallara uymanın ve sorumluluklarını yerine getirmenin yeterli olduğuna dair algılarının devam ettiğini göz önüne sermektedir. Bir öğrenci ise üstün yeteneklilerin doğasında bulunan özelliği ile meraklı olduğunu fakat yasaları çiğnemediğini ifade ederek bu bulguyu destekleyen başka bir örnek oluşturmaktadır. “Kendimi sinir bozucu ama kurallara uyan ve ciddi suç işlemeyen bir vatandaş olarak tanımlarım çünkü çok meraklıyım ama başımı belaya sokmayı sevmem.” diyen Ö-7, meraklı olmasının onu yasa dışı davranışlara itmediğini ifade etmektedir. Bu da bir şeyleri merak etmenin kişileri yasalarla karşı karşıya getireceğine yönelik inancın, üstün yetenekli öğrencilerde de mevcut olduğu göstermektedir. Dolayısıyla merak eden, sorgulayan ve araştıran, aktif vatandaş yetiştirme hedefine ulaşma konusunda üstün yetenekli bireyler bağlamında da eksiklikler olması dikkat çekicidir.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde ulusal vatandaşlık ile birlikte kendisini dünya vatandaşı olarak tanımlayan bir öğrenci de yer almaktadır. “Devlet vatandaşlığının yanında dünya vatandaşı olan, iyi şeyler yapmak için çalışan ve diğer vatandaşlara hak veren bir vatandaş olarak tanımlıyorum.” diyerek Ö-6; devlet ve dünya vatandaşı olduğunu ifade etmekte, bunun dayanağı olarak da genel kabul gören dünya vatandaşlığı davranışı olarak iyi olma temeline vurgu yapmaktadır.

Üstün yetenekli öğrencilerin görüşlerinden elde edilen verilerde bazı öğrencilerin kendilerini yarım vatandaş olarak tanımlamaları oldukça dikkat çekicidir. “Ben kendimi yarım bir vatandaş olarak tanımlıyorum. Çünkü daha vergi ödemiyorum ve vatandaşlık sorumluluğunun hepsini üstlenmedim.” örneğinde görüldüğü üzere Ö-17, kendisini vergi mükellefiyeti ve sorumlulukları yüklenme hususunda yaşı itibarıyla yetersiz görmektedir. Özgürlük veya mülteciler bağlamından ziyade yarım vatandaşlık algısı bu temele dayanmaktadır. Bu örnek vatandaşlığın vergi verme, askere gitme ve oy kullanma üçgeninde tanımlanan klasik vatandaşlık algısının hâlâ devam ettiğini göstermekte ve bunların yapılmaması durumunda ilginç bir kavram olan “yarım vatandaş” ifadesini karşımıza çıkarmaktadır. Diğer taraftan Ö-10, farklı bir vurgu ile tam vatandaş olmadığını ifade etmektedir. Ö-10 “Tam olarak bir vatandaş olduğumuzu düşünmüyorum. Çünkü bizim çabalarımız bazı siyasilerin kaliteli yaşamasına neden olur, bizim değil.” örnekte görüldüğü üzere vatandaşlığın görev ve sorumlulukları yerine getirilmiş olsa dahi tam bir vatandaş olunamayacağı ifade edilmiştir. Bu ifade bir önceki bağlamın aksine vatandaşlığın eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmasına örnek oluşturmakta ve üstün yetenekli bireylerden beklenen sorgulama davranışını karşımıza çıkarmaktadır.

1.1. İyi Vatandaş Algısı

Üstün yetenekli öğrencilerin görüşleri incelendiğinde iyi vatandaş algılarının farklı şekilde olduğu görülmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler genel olarak iyi vatandaş olma şartında çevreye saygı ve ülkesi için sorumluluk sahibi olma gerekliliğini ifade etmişlerdir. Örneğin Ö-4 “Çevresini temiz tutmak, vergi vermek, milli değerlere saygı duymaktır.”, Ö-15 “Vergilerini öder, oy verir, askere gider, çevresine ve yönetime karşı saygılıdır.”, Ö-10 “Oy kullanan, ülkesi için çalışan kişi iyi vatandaşın özelliklerindedir.” Ö-18 ise “Görev ve sorumluluklarını yerine getiren, işini doğru yapan, okuyan bilgi edinen ve ülkesine katkıda bulunan bireyler olmalıdır.” şeklinde açıklar. Bu ifadelerden yola çıkılarak üstün yetenekli öğrencilerin iyi vatandaş olmayı özellikle görev ve sorumlulukları yerine getirme ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Bununla birlikte işini doğru yapma, bilgi edinme, ülkeye katkıda bulunma ve çevreye saygı gibi özelliklerin dile getirilmiş olması iyi vatandaşlıktan öte aktif vatandaşlığa yönelimi göz önüne sermektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin iyi vatandaş anlamında görüşleri incelendiğinde ülkesine yönelik sorumlulukların yerine getirilmesinin yanı sıra vatana karşı sevginin de vurgulanmış olduğu görülmektedir. Ö-17 bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “İlk önce vatanımı seven ve koruyan biri olmalıdır. Askerlik yapmak, vergi vermek mesleğini düzgün yapmak vb. şeyleri yapmalıdır.” Burada da görüldüğü üzere vatan sevgisi ile birlikte askere giderek ve mesleğini iyi şekilde yaparak iyi vatandaş olunacağı ifade edilmiştir. Diğer bir örnekte ise Ö-18 “Saygılı, özgüvenli ve vatan sevgisi olan. Görev ve sorumluluklarını yerine getiren.” iyi vatandaş olma kavramı; yine vatan sevgisi, görev ve sorumluluklar ile birlikte vurgulanmıştır.

Öğrencilerden elde edilen görüşme verilerine göre vurgulanan diğer bir iyi vatandaş özelliği, Ö-20 “Kanunları çiğnememelidir.” örneğinde görüldüğü üzere adil olmak ve yasalara uymaktır. Diğer bir örnekte ise Ö-6 “Devletin iyi olması için çalışan, sorumluluklarını yerine getiren, aynı zamanda ülkede haksızlık olursa da doğru olanı yapan bir insandır.” devlete karşı sorumluluklarını çalışarak yerine getirmek ve haksızlıklara karşı mücadele etmek iyi vatandaş özellikleri olarak belirtilmiştir.

İyi vatandaş olarak nitelendirilemeyecek kişilerin hangi özelliklere sahip olabileceği noktasında ise üstün yetenekli öğrencilerin, genellikle çevre vurgusu üzerinde görüşler ortaya koydukları söylenebilir. Örneğin Ö-11 “Vergi kaçırır.”, Ö-15 “Vergi kaçırır, askerden kaçır ve çevresine saygısız olur. Vergi vermez, çevreyi kirletir.” Ö-6 da “Yaşadığı ülkeyi mahveder, sorumsuz olur.” şeklinde açıklamıştır. Görüldüğü üzere sorumlulukların yerine getirilmemesi bağlamında örnekler; vergi kaçırma, askerden kaçma, çevreyi kirletme, devlet malına zarar verme üzerine yoğunlaşmıştır.

Üstün yetenekli öğrencilerden elde edilen verilerdeki iyi vatandaşın tam tersi özelliklerine sahip bireyler için yapılan tanımlarda, söz konusu insani ilişkilere değinilmiş olması dikkat çekicidir. Ö-6 kodlu öğrencinin “Diğer vatandaşlara saygısız olur.” şeklindeki ifadesinden de anlaşılacağı üzere iyi bir vatandaştan beklentiler bilişselin yanı sıra duyuşsal düzeyde de karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir örnekte ise Ö-6 “Kibar olur, küfür etmez, haklarına ve diğer insanların haklarını korur bunları yapmayanlar kötüdür.” diyerek diğer insanlara kibar davranmaya ve onların haklarını korumaya dikkat çekmektedir. Ö-18 de “Saygısızlık yapar, çocuklara iyi davranmaz.” sözleriyle insanlar arasındaki ilişkilere ve çocuklara iyi davranmaya da vurgu yapmıştır.

Görüşmelerden elde edilen diğer bir vurgu ise iyi vatandaş olamamanın kötü alışkanlıklar ve yasa dışı işlerle bağdaştırılmasıdır. Ö-18 “Alkol, sigara, uyuşturucu kullanır; zamparalık ve taciz yapar.”, Ö-22 “Sabıkası vardır ve yasadışı şeylere ilgisi olur.” Bu örneklerden de anlaşıldığı üzere genel anlamda olumlu olarak nitelendirilen insan davranışlarının iyi vatandaşlıkla ilişkilendirilmiş olduğunun ve bu davranışların tam tersini gerçekleştiren bireylerin iyi vatandaş kavramından uzakta görüldüğünün söylenmesi mümkündür.

2. Devlet-Vatandaş İlişkisi

2.1. Devletin Tanımı ve Görevleri

Öğrenci görüşmelerinden elde edilen veriler incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin devleti farklı kavramlar ile açıkladığını görmekteyiz. Örneğin Ö-15 “Devlet, sınırları içerisinde bir halk barındıran ve onlara yardımcı olan yönetimdir.”, Ö-6 “Devlet siyasal güçtür. Aynı özelliklere sahip olan insanların (gelenek vs.) toplu olarak bulunduğu bir kurumdur.”, Ö-4 “Üzerinde vatandaşları bulunan toprak bütünüdür.” Ö-7 ise “Bence devlet düzenli büyük bir insan topluluğudur. Devlet deyince aklıma eski imparatorluklar geliyor.” şeklinde ifade etmiştir. Üstün yetenekli öğrenciler genel olarak devleti insanların bir arada yaşadığı siyasal kurum olarak tanımlamışlardır.

Devletin alametlerine baktığımızda öğrenciler devleti demokratik bir kurum olarak değerlendirmektedir. Öğrenciler tarafından devletin tanımı yapılırken demokrasinin ön planda tutulmuş olduğu dikkat çekmektedir. Örnek ifadeler şu şekildedir: Ö-17 “Devlet bence demokrasidir. Özellikleri; herkes eşit şartlarda düşünerek istediği şeyleri özgürce söyleyerek daha iyi bir yönetim olur.”. Ö-19 “Bence devlet vatandaşın vergisini ve desteğini en iyi şekilde kullanan bir yapıdır. Devlet denince aklıma demokrasi geliyor.”. Bu alıntılar, demokrasi vurgusunda özgürlük, eşitlik ve eşit paylaşım olgularına dikkat çekildiğini ortaya koymaktadır. Ö-5 “Devlet demokratik insanların yaşadığı samimi bir birliktir, bir coğrafyadır.” diyerek devlet tanımında samimiyet ile birlikte demokrasiyi vurgulamıştır. Ö-6 ise “Demokratik güçlü bir ülkede insanlar mutlu ve rahat yaşar. Aynı zamanda dünya vatandaşı da yetiştirir.” ifadesiyle mutluluğun, iyi ülke ve iyi dünya vatandaşlığının en önemli kaynağı olarak demokrasiyi işaret etmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin devlet tanımlarında karşımıza çıkan bir başka kavram adalet olmuştur. Ö-7 “İyi bir devlet, halka eşit davranmalı.” biçiminde ifade ederken Ö-17, “Devlet deyince aklıma adalet geliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Bunun yanı sıra özgürlükçülük ve sosyal devlet anlayışı yine devletle ilişkili dile getirilenler arasındadır. Ö-10 “Bence devlet, vatandaşlarına kaliteli yaşam sunup onları koruyan bir kuruluştur. Halkımı düşünen vatandaşlarının fikrini önemseyen bir devlet, iyi bir devlettir.” şeklinde belirtmiştir. Dürüstlük devletle ilişkilendirilen bir başka kavramdır. Ö-3 “Ülkeyi yöneten birimdir. Güçlü devlet dürüst devlettir.” sözleriyle ortaya konulduğu gibi devletin güç kaynağının dürüstlükten gelebileceği vurgusu yapılmıştır. Ö-11 “Devlet deyince aklıma meclis, bayrak, başkan ve ne yazık ki savaş aklıma geliyor.” şeklinde düşüncesini ifade eden öğrencinin devlet simgelerini sayarken bunların dışında özellikle savaşı vurgulamış olması dikkat çekicidir.

Üstün yetenekli öğrencilerin görüşleri incelendiğinde devletin görevlerini en çok sosyal devlet anlayışı çerçevesinde ele aldıklarını görmekteyiz. “Vatandaşları sağlıklı, mutlu, huzurlu, eğitilmiş ve özgür bir şekilde

yetiştirmektir, onların barınma ve beslenme ihtiyaçlarını belli bir miktarda genel bir şekilde karşılamalıdır.” sözleriyle Ö-6, vatandaşların sağlık ve eğitim ile mutluluk gibi temel ihtiyaçlarının belirli oranda devlet tarafından karşılanmasını dile getirerek sosyal devlet anlayışını vurgulamıştır. Ö-21 ise “Vatandaşları korumaktır, güvenliklerini, eğitim olanaklarını, sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak, ihtiyaçlarını yerine getirmeye çalışmaktır.” diyerek ilk önce güvenlik vurgusu ile sosyal devlet anlayışını göz önüne sermektedir. Ö-17 “Devlet vatandaşların tüm ihtiyaçlarını karşılayarak onların hem eğitim açısından daha başarılı olmasını sağlar hem de kendi ülkesine yararlı insanlara yardımcı olmuş olur.” ifadesiyle sosyal devlet anlayışında eğitim ve iyi vatandaş bağlantısını kurmuştur. Öğrencilerden bazıları ücret dengesine vurgu yaparak devletin görevlerini sosyal devlet anlayışı çerçevesinde ele almıştır. Bu bağlamda Ö-7 “Vatandaşın maaşlarını yeteri kadar yükseltmeli, asgari ücreti geçim sağlayacak kadar artırmalıdır.” diyerek maaş vurgusu yapmıştır. Diğer bir örnekte ise Ö-9, “Maaşları yükseltmesi, asgari ücretin 5000 TL olması” diyerek asgari limit belirterek maaş kavramını vurgulamıştır.

Devletin görevlerine yönelik üstün yetenekli öğrencilerin görüşleri incelendiğinde vurguladıkları diğer kavramın ise hukuk devleti anlayışı olduğu görülmektedir. Ö-20 “Devlet bence topluma yararlı vakıflar, sivil toplum kuruluşları ve benzeri kurmalıdır. Çevreyi düzenlemeli, çöpleri toplamalı, hak yememelidir.” sözleriyle devletin görevlerini sayarken vakıf ve sivil toplum kuruluşları ile hak vurgusu ile hukuk devleti anlayışı çerçevesinde bir değerlendirme yapmıştır. Ö-11 ise “İhtiyaçlarını karşılamak, imkânlar sağlamak ve haklarını korumaktır. Benim isteklerimi karşılamıyor çünkü benim istediğimin gerçekleşmesi için insanların örgütlenip şikâyet etmesi gerekmektedir.” diyerek sosyal devlet anlayışını ele almış olsa da vurgunun en çok hakların korunması ve örgütlenme hakkı ile şikâyet etme üzerine yapılmış olduğu dikkat çekmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin devletin görevlerini ifade ederken vurguladıkları diğer kavram ise demokratik devlettir. “Demokratik bir devletin özellikleri vatandaşın desteğini en iyi şekilde kullanmak ve onlar için doğru kararlar vermektir.” şeklinde açıklayan KÖ-6, devletin demokratik olması gerektiğini varsayarak halkın desteğini iyi kullanma ve doğru kararlar verme zorunluluğunu dile getirmiştir.

2.2. Vatandaşın Devlete Karşı Görevleri

Üstün yetenekli öğrencilerin görüşleri incelendiğinde vatandaşın devlete karşı görevlerini genel olarak temel sorumluluklar (oy, vergi, askerlik vb.) çerçevesinde ele aldıklarını görmekteyiz. “Oy vermelerini, vergi vermelerini beklemelidir.” örneğinde görüldüğü üzere Ö-20, oy ve vergi gibi temel görevlere vurgu yapmıştır. Yine Ö-4’ün “Vergi bekler, milli değerlere saygı bekler, askerlik görevini yerine getirmesini bekler (erkekler için).” ifadesinde görüldüğü üzere milli değerlere saygı ile birlikte temel görevlere değinilmiştir. Diğer bir örnek ise Ö-9 “Çalışmasını çünkü çalışmıyorlar” şeklindeki açıklamasıyla temel sorumluluk içerisinde yer alan çalışmayı, farklı şekilde vurgulayarak vatandaşların ülkesi ve kendisi için en temel vazife olan çalışma görevini yapmadığını ve bunun yapılması gerektiğini dile getirmiştir.

Vatandaşın devlete karşı görevleri arasında belirtilen diğer kavram ise iyi insan olunmasıdır. Buna ilişkin olarak Ö-18 “İyi biri olmayı, çünkü insanlar iyi olursa ülkede huzur olur. Bunun için de devletin insanları iyi bir eğitim vermesi ve onların iyi birer insan olması için çalışması gerekir.” şeklindeki ifadesiyle devletin vatandaşlardan iyi insan olmalarını beklemesi, devletin vatandaşlara iyi eğitim vermesi şartına bağlanmıştır. Dolayısıyla temel vurgu iyi insan olmak üzerinedir. Ö-6 ise “Barışık bir şekilde yaşamalarını beklemelidir çünkü bunlar olmazsa olmazlardır. İnsanlar iş birliği içinde çalışmalıdır.” diyerek insanların barış içinde yaşamalarını vurgulamış ve barışın devletler için şart olduğu ifade etmiştir.

Vatandaşın devlete karşı görevleri arasında sayılan bir diğer kavram ise başarıdır. Buna örnek olarak Ö-17 “Bence eğer yardım ederse vatandaşına ondan da başarılı bir bilim insanı, sporcu ve benzeri mesleklere sahip insanlardan derece bekleyebilir çünkü devlet yardım ederse insanlar da devlete yardımcı olur. Bu yüzden beklediği şeyler olabilir.” sözleriyle devletin yardım şartına bağlı olarak vatandaşların da kendi alanlarında başarılı olabileceğini belirtmiştir. Ö-6 da “Yeni yaratıcı şeyler keşfetmelerini, eğer yapmazlarsa en azından devletin devamlı olarak kalmasına yardımcı olmalarını beklemelidir.” diyerek yeni şeyler keşfetmenin ve yaratıcılığın başarı ile ilişkisine vurgu yapmıştır. Yeni şeyler keşfetme konusunda katkıda bulunamayan vatandaşların da devletin devamlılığı için yardımcı olması gerektiği belirtilmiştir. Bir başka öğrenci ise diğerlerinden farklı olarak umutsuz bir tavır takınmıştır. Bu bağlamda Ö-23 “Bu ülkede hiçbir şey.” ifadesini kullanarak vatandaşlardan görev talebinde bulunulamayacağını ifade etmiştir. Bu yaklaşımın eleştirel vatandaşlık kavramı çerçevesinde değerlendirilmesi mümkündür.

3. Türkiye ve Başka Ülke Vatandaşlığı

Araştırmanın bir diğer alt problemi olan Türkiye vatandaşlığı ve başka ülkelerin vatandaşı olmaya yönelik istek konusundaki görüşler incelendiğinde, başka bir ülke vatandaşlığı imkânı olsa 23 öğrenciden 11'i başka ülke vatandaşlığını tercih etmezken, 12'si başka ülke vatandaşlığını kabul edeceğini ifade etmiştir. Bu ifadelere ilişkin temalar ve öğrenci görüşleri aşağıda sunulmuştur.

3.1. Aidiyet Durumu ve Sebepleri

Yukarıda ifade edilmiş olduğu gibi 23 üstün yetenekli öğrenciden 16'sı kendisini ülkeye bağlı hissetmektedir. Kendini ülkeye bağlı hisseden öğrencilerin bağlı hissetmesindeki en önemli etken ise kültürdür. Ö-17, buna yönelik olarak "Evet, hissediyorum çünkü turistlerle kendimi karşılaştırdığımda, farklarımızı yani kültürümüzün farkını anlıyorum. Bu yüzden de içimden geçirekten ben Türk'üm diyebiliyorum." diyerek turistlere kıyasla kendi kültürünü vurgulayarak vatanına aidiyet hissettiğini ifade etmiştir. Ö-16 ise görüşlerini "Evet çünkü kültürel ve dil açısından zengin bir ülkedeyiz." şeklinde ifade etmiş; kültürel ve dil olarak zengin olmamızın kendisinin ülkeye bağlı hissetmesine sebep olduğunu dile getirmiştir. Diğer bir örnekte ise Ö-2 "Evet çünkü bence ülkemizin insanı samimi." diyerek kültürel bir özellik olan insanların samimiliğini ülkeye aidiyet hissetmede vurgulamıştır.

Üstün yetenekli öğrencilerin aidiyet duygusuna olumlu etki yapan diğer bir etken ise geniş bir tarihin olmasıdır. Örneğin Ö-20 "Evet sebebi ise şu; tarihe baktıkça niye ki böyle bir ülkede doğmuşum diyorum." ifadesiyle bu duruma değinmiştir. Diğer bir örnekte ise "Evet, çünkü büyüklerimiz bu ülkeye çok emek verdiler." diyen Ö-22, tarihimizde atalarımızın ülkemize katkılarından dolayı aidiyet hissettiğini ifade etmiştir.

23 üstün yetenekli öğrenciden 7'si ise kendilerini bu ülkeye bağlı hissetmediklerini belirtmişlerdir. Kendilerini ülkeye bağlı hissetmeyen öğrencilerin önemli bir kısmı imkânsızlığı sebep göstermektedir. Ö-6 "Hissetmiyorum çünkü bu ülkede maalesef şiddet, umursamazlık var. Devlet başkanları padişah gibi kendilerini besliyor. Üstelik coğrafi olarak çok iyi olanaklarımız varken onları kullanamıyoruz. Bu ülkenin vatandaşlarının birçoğu ile aynı misyonu ve vizyonu paylaştığımı düşünmüyorum." ifadesinden anlaşıldığı üzere ülkemizde siyasi şiddet ve umursamazlık kaynaklı olarak var olan olanaklarımızı kullanamadığımız ve yetersiz olduğumuz ifade edilmiştir. Diğer bir örnekte ise Ö-11 "Hayır, çünkü imkânlarımız iyi değil ve siyasileri sevmiyorum." sözleriyle imkânsızlık ve siyasiler ile duygusal anlamda olumsuz hislerden dolayı ülkeye aidiyet duygusunun kurulamadığını ifade etmektedir.

Bu bağlamda, aşırı sorumluluğun aidiyet duygusunu olumsuz etkilemekte olduğu da görülmektedir. "Hayır, çünkü ülkemizin insanlarına ve çocukların çok fazla sorumluluk yükleniyor." ifadesinde görüldüğü üzere Ö-15, insanlara ve çocuklara yüklenen aşırı sorumluluğun aidiyet duygusunu olumsuz etkilediğini dile getirmektedir.

3.2. Türkiye Vatandaşı Olmanın Olumlu Yanları

Üstün yetenekli öğrencilerden Türkiye vatandaşı olmanın olumlu yanlarına yönelik görüşlerini ifade etmeleri istendiğinde Ö-10 "Şanlı ve köklü bir geçmişe sahibiz.", Ö-15 ise "Güzel ve geniş bir tarihimiz var." şeklinde açıklama yapmıştır. Örneklerde görüldüğü üzere "Tarih" kavramı sıklıkla dile getirilmiştir.

Öğrencilerin vurgulamış olduğu diğer alt boyut ise insanların samimi olmasıdır. Ö-5 "Böyle bir ülkede yaşamak insana mutluluk verir, insanların samimiyeti seni mutlu eder." sözleriyle insanların samimiyetini mutluluk kaynağı olarak ifade etmiştir. Ö-21 ise "Biz samimiyiz ve birbirimize destek olan bir milletiz." ifadesiyle samimiyeti ve yardımseverliği Türk vatandaşı olmanın olumlu yönleri olarak vurgulamıştır.

Öğrencilerden Ö-6 "Coğrafya olarak aşırı soğuk ve sıcakta yaşamamak." ifadesiyle iklim olarak ılıman bölgede yer alınmasını Türk vatandaşı olmanın olumlu yönleri içerisine dâhil etmiştir. Ö-23 ise "Yok çünkü durmadan savaş içindeyiz." açıklamasıyla Türk vatandaşı olmanın olumlu bir yanı olmadığını ifade etmiştir.

3.3. Başka Ülke Vatandaşlığı

Başka bir ülke vatandaşlığı imkânı olması durumunda 23 öğrenciden 11'i başka ülke vatandaşlığını tercih etmemektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin başka ülke vatandaşlığını istememe sebepleri arasında ise Türkiye'yi ve Türkiye coğrafyasını sevmelerinin en sık vurgulanan unsur olduğunun söylenmesi mümkündür. Örneğin Ö-2 "Hayır çünkü burada gezilecek görülecek çok yer var. Burayı seviyorum." derken Ö-21 ise "Ben başka ülkenin olmak istemezdim diye düşünüyorum çünkü bu ülkeyi çok seviyorum. Görecek çok şey var." İfadelerini kullanmıştır. Her iki örnekte de görüldüğü üzere ülke sevgisi ve görülecek yerlerin çok olması başka ülke

vatandaşlığını istememe konusunda olumlu etken oluşturmaktadır. Diğer bir örnekte ise “Hayır, çünkü Türkiye’yi çok seviyorum ve başka bir ülkede uyum sağlayamam.” diyerek Ö-20, Türkiye’yi çok sevdiğini ve başka ülkeye aidiyet problemi yaşayacağını ifade etmiştir. Öğrenci görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre üstün yetenekli öğrencilerin başka ülke vatandaşlığını istememe sebepleri arasında Ö-15 “Çünkü fazla vergi vermek, başka ülkelerin sorunlarla uğraşmak ve oradan oraya gitmek istemem.” örneğinde görüldüğü üzere ek vergi ve sorumluluk istememe de bulunmaktadır.

Başka bir ülke vatandaşlığı imkânı olsa 23 öğrenciden 12’si başka ülke vatandaşlığını kabul edeceğini ifade etmiştir. Öğrenciler tarafından tercih edilen ülkeler arasında en çok İskandinav ülkeleri, İngiltere, Kanada, ABD, Avrupa ülkeleri ve Rusya yer almaktadır. Öğrenci görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin başka ülke vatandaşlığını en çok gelişmişlik (demokrasi, eğitim, ekonomi) düzeyine bağlı olarak istedikleri görülmektedir. Ö-16 “Evet, daha gelişmiş ülkeler demokrasi, kültürel ve eğitimsel olarak. İngiltere, Kanada, Almanya.”, Ö-18 “Evet, mesela Norveç veya İsveç çünkü eğitim olanakları ve yaşam tarzları daha iyi.”, Ö-10 ise “Evet İngiltere çünkü hem ekonomisi iyi, halk eğitimi düzgün ve yaşam standartları yüksek, ayrıca dış ülkelerle ilişkileri iyi.” diyerek ülkenin gelişmişlik düzeyini en büyük etken olarak göstermekle birlikte dış ilişkilerin de önemini vurguladığını görmekteyiz. “Evet çünkü isteklerim gerçek olmuyor. Ben Alman vatandaşı olmak isterdim çünkü bir Alman takımını tutuyorum, spora daha çok önem veriyorlar. Ben su topu oynuyorum ve Almanya’da su topu da gelişmiş, ayrıca doktor olmak istiyorum ve doktorluğun en iyi geliştiği yerdir Almanya.” diyen Ö-11 de ülkenin gelişmişlik düzeyine vurgu yaparken spor dallarının ve ülke olanaklarının tercihine temel oluşturduğunu belirterek Türkiye’de yeteri kadar imkân sunulmadığını ifade etmektedir. Düşüncesini “%100 evet. Fransa, İtalya (Pisa Kulesi’ne), Amerika ve Rusya hangisi olursa.” şeklinde ifade eden Ö-8 ise oldukça kararlı olmakla birlikte göçmenlik sebebinin tam olarak belirtmemiş olması ülkemiz için endişe verici bir durumdur.

Tartışma

İnsanların yaşamış oldukları topluma ve dünyaya uyum sağlamaları için vatandaşlık eğitimi gereklidir (Coşkun-Keskin & Yüceer, 2013). Bu süreçte, yaşadıkları ülkeye aidiyet duygularının geliştirilmesi de özel önem taşımaktadır. Bu sayede devletlerin gereksinim duydukları insan kaynağına sahip olmaları ve insanların vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını yerine getirmekten memnuniyet duymaları sağlanmış olacaktır. Bilim ve teknolojinin gelişim hızı ve bu ivmede eğitilmiş insanların yeri ve önemi eğitim sistemlerinin kendilerini bu bağlamda yenilemelerini ve geliştirmelerini gerekli kılmaktadır. Yetişen insan kaynağının ülkede kalması ise en az bu insanların eğitilmesi kadar önemlidir. Bu da vatandaşlık eğitimi sürecinde sadece bilişsel bağlamda değil duyuşsal olarak da farklı kazanımlara sahip insanların yetiştirilmesi gereğine dikkati çekmektedir. Beyin göçü kapsamında üstün yetenekli bireylerin daha ön planda olmaları dolayısıyla bu kişilerin kendi ülkelerinde kalmaları için yapılabilecekler üzerinde düşünülmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada söz konusu bireylerin vatandaşlığa ve aidiyete yönelik görüşlerinin ele alınmasıyla bu kapsamda yapılacak çalışmalara temel oluşturacak bulgulara ulaşılması hedeflenmiştir. Böylece, üstün yetenekli çocukların eğitimi aktif, bilinçli vatandaşlık ve etik liderlik becerilerini de kapsayacak biçimde içeriklere sahip olacak şekilde geliştirilmeli (Sternberg, 2017), dolayısıyla da IQ puanı hesaplamaya dayalı geleneksel yöntemlerin ötesine geçilmelidir.

Üstün yetenekli öğrencilerin görüşlerinden elde edilen veriler incelendiğinde vatandaşlık kavramının bir ülkede yaşayan birey şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Araştırma sonucu ile Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından yapılan yurttaş- vatandaş “Yurttaş olma, bir yurtta doğup büyüme veya yaşamış olma durumu.” tanımı arasında benzerlik olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, Yılmaz’ın (2013) ilköğretim öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada, öğrenciler vatandaşlığı ülke veya toprak parçası, ülke üzerinde yaşayan insan topluluğu olarak tanımlamışlardır. Dolayısıyla, araştırma sonuçları TDK’nın tanımı ve Yılmaz’ın (2013) ilköğretim öğrencileri ile yapmış olduğu çalışma sonuçları ile örtüşmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların, vatandaşlık kavramı kapsamında sorumluluk, özgürlük, kurallara uyma, saygısızlık yapmama ve oy kullanmaya yer verilmiş olduğu görülmüştür. Boğazlıyan ve Yılmaz’ın (2018) ortaokul 8. Sınıf öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada da vatandaşlık kavramının bir millete bağlı olma, toplumsal sorumlulukları yerine getirme, özgürlükçü olma ve dayanışmaya önem verme bağlamında değerlendirilmiş olduğu görülmektedir. İki araştırma toplumsal sorumlulukları yerine getirme, özgürlükçü olma ve dayanışma gibi sonuçlar açısından örtüşmektedir. Diğer yandan Yiğit (2017) sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapmış olduğu çalışmada, öğretmen adaylarının vatandaşlığı hak ve özgürlükler olarak değil de görev ve sorumluluklar temelinde algıladıklarını dile getirmiştir. Bakioğlu ve Kurt (2009) da yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin çoğunun demokratik vatandaşlığı, kurallara uyan ve itaatkâr bireyler bağlamında ele aldıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla iki araştırma da kurallara uyma, görev ve sorumluluklar temelinde benzerlik olsa da özgürlükler anlamında farklılık bulunmaktadır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının tanımlarında yer almayan ve vatandaşlığın önemli unsurlarından olan özgürlüğün 6.sınıf öğrencileri tarafından dile getirilmesi önemli bir durumdur. Diğer yandan öğrencilerden bazıları ise vatandaşlığı, hizmet

edilen vatandaş anlayışı ile açıklamışlardır. Diğer araştırmalardan farklı olarak görev ve sorumlulukların yansira devletin vatandaş için hizmet emesi, yani devlet için vatandaş değil de vatandaş için devlet anlayışının dile getirilmiş olması bu araştırma açısından önemli bir sonuçtur.

Üstün yetenekli öğrenciler kendilerini, vatandaş olarak tanımlarken iyi vatandaş, normal vatandaş, dünya vatandaşı, yarım vatandaş ve yavaş vatandaş olarak sınıflandırmışlardır. Akhan ve Çiçek (2019) Türk ve Rus ortaokul öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada, Acun ve diğerleri (2010) öğretmen adayları ile yapmış oldukları çalışmada, Öcal ve Kemer kaya (2011) yetiştirme yurdunda kalmış yetişkinlerde gerçekleştirdikleri araştırmada büyük çoğunluğun kendilerini iyi vatandaş olarak nitelendirmiş olduklarını belirtmişlerdir. Diğer taraftan üstün yetenekli öğrencilerin bazılarının kendilerini normal bir vatandaş olarak nitelendirmişlerdir. Gibson ve diğerleri (2008) küresel vatandaşlık hakkında yapmış oldukları çalışmalarında, günümüzde ve gelecekte dünyanın içinde bulunduğu zorluklardan kurtulabilmesi için üstün yetenekli öğrencilerin küresel vatandaş olarak yetiştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu anlamda, elimizdeki çalışmanın katılımcıları tarafından vatandaşlık bağlamında dünya vatandaşlığının ifade edilmesi, vatandaşlık eğitiminin genel amaçları açısından olumlu bir durum olarak görülmektedir. Diğer yandan yarım vatandaş ve yavaş vatandaş olarak nitelendirmeleri erişkin olmamalarından dolayı kendilerini vatandaş olarak görme konusunda sıkıntı yaşadıklarını ve vatandaşlığın doğumla birlikte kazanılan bir hak olduğunun farkına varmaktan uzak olduklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, vatandaşlığın doğar doğmaz kazanılan bir hak olduğunun vatandaşlık eğitimi sürecinde özellikle açıklanması gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Üstün yetenekli öğrenciler genel olarak iyi vatandaş olma şartında çevreye saygılı ve ülkesi için sorumluluk sahibi olmak gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun yansira sorumluluklarını yerine getirme, vatana karşı sevgi, adil olma ve yasalara uyma da iyi vatandaşın özellikleri arasında görülmektedir. Yeşilbursa (2015) tarafından sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan araştırmada iyi vatandaşın çevresel sorumluluğa sahip olmasına, insanlara zarar vermemesine ve iyi davranmasına vurgu yapılmıştır. Araştırma sonuçları çevre vurgusu ve duygusal duyarlılık anlamında büyük benzerlik göstermektedir. Öcal ve Kemer kaya'nın (2011) yapmış oldukları araştırmada katılımcılar iyi vatandaş saygılı, vatanını ve milletini seven, vergisini veren ve dürüst olan şekilde tanımlamışlardır. Kızılay'ın (2015) yapmış olduğu araştırmada iyi vatandaş vatanını seven ve koruyan, topluma ve çevresine karşı görev ve sorumluluklarını yerine getiren şekilde tanımlanmıştır. Baloğlu'nun (2013) yapmış olduğu araştırmada 8. sınıf Amerikan ve Türk öğrencilerinin iyi vatandaş hak ve sorumluluklar, demokrasiye aktif katılım, toplumsal kurallara uyma bağlamında tanımladıkları görülmektedir. Kaya (2013) sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapmış olduğu araştırmada; görevlerinin farkında olan, görevlerini yerine getiren ve ülkesine faydalı olan kişi sonucuna ulaşmıştır. Kılınc ve Dere'nin (2013) yapmış oldukları araştırmada ise lise öğrencileri iyi vatandaşın vatanını sevmesi, ahlak kurallarına dikkat etmesi ve toplumsal değerlere karşı saygılı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Görüldüğü üzere araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve literatürdeki araştırma sonuçlarıyla benzerdir. Üstün yetenekli öğrenciler dünya vatandaşı olmanın gerektirdiği davranışlar olarak da çevreye saygı ve iyi insan olma anlayışına sahiptirler. Bununla birlikte, kendilerini iyi vatandaş olarak niteleyen bu öğrencilerin, iyi vatandaşlıkla ilişkilendirdikleri sorumluluk sahibi olma bağlamında kendi sorumluluklarını dile getirmemiş olmaları dikkat çekicidir.

Çağımızda ulus devletlerin en önemli görevlerinden biri vatandaşların beklentisi doğrultusunda kamu hizmetlerini kamu yararı gözeterek kullanmaktır (Sezer & Vural, 2010). Ayrıca günümüzde neo-liberalizm tarafından yenilenen devletin görev tanımına bakacak olursak devlet "yasa ve düzenin koruyucusu" olma anlamında "jandarma devlet" olarak tanımlanmaktadır (Kalfa-Ataay, 2016). Üstün yetenekli öğrencilerin görüşleri incelendiğinde devletin görevlerini en çok sosyal devlet anlayışı çerçevesinde ele aldıklarını görmekteyiz. Bunun yansira hukuk devleti vurgusunu da yapmışlardır. Suğur ve Doğru (2010) yoksul çocuklar ile yapmış oldukları çalışmada devlet yiyecek, giyecek ve barınma gibi temel ihtiyaçları karşılayan, onların yaşamasını sağlayan bir güç olarak tanımlanmıştır. Öcal ve Kemer kaya (2011) yapmış oldukları araştırmada, devletin sosyal destekler anlamında toplumsal düzeni sağlayıcı siyasal bir güç olduğu vurgulanmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal devlet vurgusu bu iki araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Katılımcılar tarafından vurgulanan hukuk devleti anlayışı ile günümüz ulus devlet anlayışındaki hukuk vurgusu da benzer özellikler taşımaktadır. Dolayısıyla üstün yetenekli öğrencilerin devletten beklentileri olduğunun ve devletin görevlerini ifade ederken bunu yansıtmış olduklarının söylenmesi mümkündür. Üstün yetenekli öğrencilerin görüşleri incelendiğinde vatandaşın devlete karşı görevlerinin genel olarak temel sorumluluklar çerçevesinde ele alındığı ve iyi insan kavramının da dile getirilmiş olduğu görülmektedir. Araştırma sonucu genel olarak literatürde yer alan çalışmalardaki (Kaya, 2013; Kılınc & Dere, 2013; Kızılay, 2015; Öcal & Kemer kaya, 2011; Yeşilbursa, 2015) iyi vatandaş tanımı ile örtüşmektedir. Bu bağlamda üstün yetenekli öğrenciler açısından farklı sonuçlara ulaşılammış olması dikkat

çekicidir. Özellikle kendi yetenekleri doğrultusunda devlete hizmet anlamında yapabileceklerine değinmemiş olmaları düşündürücüdür.

Üstün yetenekli öğrencilerin görüşleri incelendiğinde diğer araştırmalardan farklı olarak araştırmacı kişiliğin ve bilimsel başarının vatandaşlık kapsamında dile getirilmiş olması dikkat çekmektedir. Bu sonucun üstün yeteneklilerin doğasından kaynaklanan araştırmacı kişilik yapısına bağlı olarak ortaya çıkmış olabileceği düşünülebilir. Üstün yetenekli bireyleri diğerlerinden ayıran temel özelliklerden biri koymuş oldukları hedefler ve bu hedeflere ulaşmada harcanan çabadır (Çağlar, 2004). Üstün yetenekli bireyler daha fazla çaba ve gayret gösterdiği için diğer vatandaşları ve devleti az çalışmakla eleştirmeleri doğal karşılanabilir. Bir öğrencinin vatandaşların çalışmadıkları ve görevleri yerine getirmedikleri yönündeki düşüncesinin de bu bağlamda değerlendirilmesi mümkündür. Diğer taraftan bu tavır, var olan durumu sorgulayabilen eleştirel vatandaşlık çerçevesinde de ele alınabilir.

Kendini ülkeye bağlı hisseden üstün yetenekli öğrencilerin bu düşüncelerindeki en önemli etkenin kültür olduğu ortaya çıkmıştır. Çifçi ve Dikmenli (2016) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada ortak yaşam ve farklılıkların zenginliği ve ortak gayeye yönelik sonuçlar elde etmişlerdir. Özkan ve Taşkın (2014) ilköğretim öğrencilerinin vatana ilişkin algılarını belirlemek için yaptıkları çalışmada aile, ev, can, sevgi ve bayrak gibi kültürel ve duyuşsal metaforlara ulaşmışlardır. Söz konusu araştırmalar ile bu araştırma vatandaşlık bağının kültürel temele dayanması açısından örtüşmektedir. Üstün yetenekli öğrenci görüşlerinden elde edilen verilere göre aidiyet duygusuna olumlu etki yapan diğer bir unsurun tarih olduğu görülmektedir. Alptekin (2011) de lisans eğitimi alan öğrencilerle yapmış olduğu çalışmada tarihin toplumsal aidiyet içerisinde önemli bir yeri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Pamuk (2009) yapmış olduğu çalışmada tarih ile vatandaşlık arasında sıkı bir bağ olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular ile araştırmanın sonuçları benzerlik taşımaktadır. Dolayısıyla tarih, toplumların sarsıntı yaşaması durumunda ortak aidiyet çerçevesinde toplanarak, birliğin inşasını sağlamakta büyük etkidir (Pakdil, 2010). Bu sonuç, üstün yetenekli öğrencilerin ülkeye bağlılıklarını açıklamada diğer bireylerden farklı düşüncelere sahip olmadıklarını ve farklı nedenleri bulunmadığını göstermektedir.

Kendilerini ülkeye bağlı hissetmeyen öğrencilerin önemli bir kısmı imkânsızlığı sebep göstermektedir. Buradaki imkânsızlıkların genel anlamda eğitim, sağlık ve ekonomik imkânlar çerçevesinde olduğu görülmektedir. 20. yüzyılın ikinci yarısında hız kazanmış ve günümüzde giderek artan beyin göçünün en önemli nedeni eğitim olanaklarının yetersizliğidir (Kaya, 2009). Dolayısıyla, üstün yetenekli öğrenciler tarafından dile getirilenler beyin göçü ile olanaksızlıklar arasındaki ilişki bir kez daha göz önüne serilmektedir. Zira, bu çalışmanın katılımcıları olan üstün yetenekli öğrencilerin farklı ülkelere göç etmeye eğilimli oldukları görülmektedir. Yaşadıkları ülkenin sunduğu olanakların yetersizliğini vurgulayan öğrenciler, ülkelerine aidiyetlerinin düşük olduğunu ifade ederek gelecekte başka bir ülkede yaşamayı planladıklarını göz önüne sermektedirler. Öğrenciler tarafından tercih edilen ülkeler arasında İskandinav ülkeleri, İngiltere ve Kanada ilk sıralarda yer almaktadır. Öğrenciler başka ülke vatandaşlığını en çok gelişmişlik (demokrasi, eğitim, ekonomi) düzeyine bağlı olarak tercih etmektedirler. Güneş ve Çetin'in (2020) orta okul öğrencileri ile yapmış olduğu beyin göçüne ilişkin metaforik çalışmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun beyin göçünü iyi bir yaşam kurmak ve kendini geliştirmek olarak algıladıkları görülmektedir. Tansel ve Güngör (2006) yurt dışına eğitim için giden öğrencilerin geri dönmemesinde siyasal duyarsızlık, ücret düşüklüğü ve iş olanaklarının azlığı yanında yurt dışında yaşamayı yeğlemenin etkili olduğunu belirtmektedir. Yapılan araştırmanın sonuçlarının; ilk çalışmada güzel yaşam ve kendini geliştirme, ikinci çalışmada ise iyi olanakların beyin göçüne etki etme durumu ile örtüştüğü görülmektedir. Dolayısıyla üstün yetenekli öğrencilerin kariyer ve gelecek planlarını başka bir ülke bağlamında yapmaları diğer bireylerle benzerlik göstermektedir.

Dünya ile paralel olarak Türkiye'de ilk ciddi beyin göçü 1960'lı yıllarda başlamıştır (Kaya, 2009). Günümüzde de hala devam etmektedir. Bu bağlamda, arasında ülke dışına eğitim için giden öğrencilerin dönüş yapmaması ya da çalışmak, yaşamak için farklı ülkelerin tercih edilmesi BİLSEM'in çalışma sürecinde en önemli riskler arasında yer almaktadır (Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü [TÜSSİDE], 2009). Dolayısıyla, çalışma sonuçlarının da göstermiş olduğu gibi, ülkemiz geleceği için büyük önem taşıyan üstün yetenekli öğrencilerin önemli sayılacak bir bölümünün başka bir ülkede vatandaşlık istemesi, ülkemiz için büyük kayıplara neden olabilir. Bu nedenle, üstün yetenekli olarak nitelendirilen bireylerin vatandaşlık bağlarının güçlendirilmesi ve aidiyet duygularının pekiştirilmesi sosyal bilgiler ve vatandaşlık alanında çalışan kişiler için önem taşımaktadır. Buradan yola çıkılarak aşağıdaki önerilerin yapılması mümkündür:

Araştırma sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin imkanları olduğunda başka ülke vatandaşı olma isteği üstün yetenekli öğrencilerin beyin göçüne katılacağı söylenebilir. Bu sonuca ilişkin araştırmacılara yönelik üstün yetenekli öğrencilerin vatandaşlık algılarının ve ülkelerine aidiyetlerinin geliştirilmesine yönelik etkinlikler ve projeler yapılmalıdır.

1. BİLSEM’lerde verilen sosyal bilgiler ve vatandaşlık derslerinin öğretim programlarına ülkelerine aidiyetlerini destekleyecek kazanımlar eklenmelidir.
2. BİLSEM’lerde görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin bu öğrencilerin görüş ve düşüncelerini etkilemesi olası olduğundan, bu öğretmenlerin vatandaşlık algılarını ortaya koyacak çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
3. Üstün yeteneklilik kavramının fen bilimleri ve sanat odaklı olarak ele alınmasının ötesine geçilerek üstün yetenekli öğrencilerin duyuşsal ve sosyal gelişimlerine yönelik programlara yer verilmelidir.
4. Üstün yetenekli öğrencilerin kariyer hedeflerinde onlara destek olan ailelerinin ve danışman öğretmenlerin onları yönlendirirken, kendi ülkelerine yapacakları katkılara dikkat çekmelerini sağlamak için bu kişilere eğitim verilmelidir.
5. Sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışan araştırmacıların üstün yetenekli öğrenciler üzerine eğilmeleri ve bu kapsamda vatandaşlığı vurgulayan çalışmalara yönelmeleri teşvik edilmelidir.

Yazarların Katkı Düzeyleri

Yazarlar, bu çalışmanın fikir ve tasarım sürecine eşit derecede katkıda bulunmuştur. Çalışmanın literatür taraması ve dergi süreci birinci yazar tarafından, uygulama aşaması ise ikinci yazar tarafından yürütülmüştür. Yazım sürecinde üç yazar yer almıştır.

Kaynaklar

- Acun, İ., Demir, M., & Göz, N. L. (2010). Öğretmen adaylarının vatandaşlık yeterlilikleri ile eleştirel düşünme becerileri arasındaki ilişki. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 107-123. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179013>
- Akhan, N. E., & Çiçek, S. (2019). Karşılaştırmalı sosyal bilgiler öğretimine bir örnek: Türk ve Rus ortaokul öğrencilerinin “İyi vatandaşlık algıları”. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 177-195. <https://doi.org/10.35675/befdergi.430390>
- Alptekin, D. (2011). *Toplumsal aidiyet ve gençlik: Üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma* (Tez Numarası: 294490) [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bakioğlu, A. ve Kurt, T. (2009). Öğretmenlerin demokrasi vatandaşlık ve vatanseverlik algılarının nitel olarak incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(29), 19-39. <https://doi.org/10.15285/EBD.12762>
- Baloğlu, U. N. (2013). 8. sınıf Amerikan ve Türk öğrencilerinin vatandaşlık ile ilgili algılarının karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 281-293. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/2047>
- Berkowitz, M. W., & Hoppe, M. A. (2009). Character education and gifted children. *High Ability Studies*, 20(2), 131-142. <https://doi.org/10.1080/13598130903358493>
- Boğazlıyan, B., & Yılmaz, A. (2018). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin vatandaşlık üzerine metaforik algıları. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 70-89. <https://dergipark.org.tr/en/pub/eyyad/issue/47266/595613>
- Coşkun-Keskin, S., & Yüceer, D. (2013). Danimarka’da vatandaşlık eğitimi. *Journal of Social Studies Education Research*, 4(1), 97-120. <https://dergipark.org.tr/pub/jsser/issue/19100/202661>
- Coşkun, B. (2007). *Görsel sanatlarda üstün yetenekli çocukların eğitim ile ilgili öğretmen görüşleri ve değerlendirmesi* (Tez Numarası: 218455) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Siyasal Kitabevi. (Orijinal kitabın yayın tarihi 2012)
- Cross, T. L., Anderson, L., Mammadov, S., & Cross, J. R. (2017). Social and emotional development of students with gifts and talents. In J. L. Roberts, T. F. Inman & J. H. Robins (Eds.), *Introduction to gifted education* (pp. 95-118). Prufrock Press.
- Çağlar, D. (2004). Üstün zekâlı çocukların eğitim modelleri. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu & A. E. Bilgili (Eds.), *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı* içinde (ss. 317-334). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Çifçi, T., & Dikmenli, Y. (2016). Üniversite öğrencilerinin vatan algısı ve geçmişe dönük değişimi. *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 847-860. <http://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9286>
- Davaslıgil, Ü., & Zeana, M. (2004, 23-25 Eylül). *Üstün zekâlıların eğitimi projesi* [Sözlü bildiri]. 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, Vali Erol Çakır Öğretmenevi, İstanbul, Türkiye.
- Elveren, A. Y., & Toksöz, G. (2018). Türkiye’de beyin göçü yazını ve bir alan araştırması. E. Karadoğan (Ed.), *Gürhan Fişek’in izinde ortak emek ve ortak eylem* içinde (ss. 191-214). Siyasal Kitabevi.
- Enç, M. (1974) Beyin gücü göçü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), 131-139. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000400
- Enç, M. (1979). *Üstün beyin gücü: Gelişim ve eğitimleri*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Er, H., & Ünal, F. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin demokrasiye ilişkin görsel algılarının incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 93-106. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/33866/374997>
- Erdik, E. (2016). Güney Kore’de üstün zekâlılar eğitimi ve Han Nehri mucizesi: Gezi notları. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(2), 1-67. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/398948>

- Gibson, K., Rimmington, G., & Landwehr-Brown, M. (2008). Developing global awareness and responsible world citizenship with global learning. *Roepers Review*, 30, 11-23. <https://doi.org/10.1080/02783190701836270>
- Goodlad, J. I., & McMannon, T. J. (Eds.). (2004). *The teaching career*. Teachers College.
- Grignon, M., Owusu, Y., & Sweetman, A. (2012). *The international migration of health professionals*. Institute for the Study of Labor (IZA). <https://docs.iza.org/dp6517.pdf>
- Güneş, C., & Çetin, T. (2020). Ortaokul öğrencilerinin beyin göçü kavramına ilişkin algılarının incelenmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(2), 928-955. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.20.05.1330>
- Howard, S., & Gill, J. (2010). It's like we're a normal way and everyone else is different: Australian children's constructions of citizenship and national identity. *Educational Studies*, 27(1), 87-103. <https://doi.org/10.1080/03055690020002152>
- İstanbul Ekonomi Araştırma. (2019). *Türkiye'nin göç karnesi*. <https://turkiyeraporu.com/arastirma/trkiyeningockarnesi-1768/>
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları nicel, nitel ve karma yaklaşımlar* (4. Baskı; S. B. Demir, Çev. Ed.). Eğiten Kitap. (Orijinal kitabın yayın tarihi 2000)
- Johnson, J. (2018). *Gifted learners as global citizens: global education as a framework for gifted education curriculum. culminating projects in teacher development* [Master's Thesis, St. Cloud State University]. https://repository.stcloudstate.edu/ed_etds/38/
- Kalfa-Ataay, C. (2016). Hayek ve Friedman'ın devlet anlayışı. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 4(1), 129-151. <https://dergipark.org.tr/en/pub/marusbd/issue/17219/179861>
- Kaya, B. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatandaşlık algıları ile politik ilgi ve katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 349961) [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kaya, M. (2009). Beyin göçü entelektüel sermaye erozyonu. Bilgi çağının gönüllü göçerleri beyin gurbetçileri. *Eğitime Bakış*, 5(13), 13-29. https://www.ebs.org.tr/ebs_files/files/yayinlarimiz2021/Egitime_Bakis_13.pdf
- Kılınç, E., & Dere, İ. (2013). Lise öğrencilerinin 'iyi vatandaş' kavramı hakkındaki görüşleri. *Journal of Social Studies Education Research*, 4(2), 103-124. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jsser/issue/19101/202713>
- Kıncal, R. Y. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. baskı). Nobel Yayınları
- Kızılay, N. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenim: Bana göre iyi vatandaş. *Journal of Turkish Studies*, 10(11), 987-1006. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8468>
- Kurnaz, A. (2018). Üstün yetenekli öğrencilerde değerlerin gözlemlenme durumu ve öğrencilerin bu değerlere ilişkin algılarının incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 47(Özel sayı 1), 413-436. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/574583>
- Kurnaz, A., Çiftci, Ü., & Karapazar, H. (2013). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin değer algılarının betimsel bir analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 185-225. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/302411>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage.
- Miller-Idriss, C. (2006). Everyday understandings of citizenship in Germany. *Citizenship Studies*, 10(5), 541-570. <https://doi.org/10.1080/13621020600954978>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. <https://altinoz.com.tr/wp-content/uploads/2019/12/bilim-sanat-yonerge.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022, 11 Haziran). BİLSEM sayısı, 279'a yükseldi. *Millî Eğitim Bakanlığı Güncel Haberler*. <https://www.meb.gov.tr/bilsem-sayisi-279a-yukseldi/haber/25315/trinternet> adresinden 10.02.2023 tarihinde erişilmiştir.

- Oğurlu, Ü., Kaya, F., Ercan Yalman, F. E., & Ayvaz, Ü. (2016). Üstün yetenekli ortaokul öğrencilerine küresel vatandaşlık eğitimi programının etkililiği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 253-271. <https://doi.org/10.17860/efd.98468>
- Öcal, A., & Kemer kaya, G. (2011). Yetiştirme yurdunda kalmış yetişkinlerin devlet ve vatandaşlık algıları üzerine nitel bir araştırma. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 63-82. <https://dergipark.org.tr/en/pub/omuefd/issue/20250/214853>
- Özkan, R., & Taşkın, M. A. (2014). İlköğretim öğrencilerinin vatan olgusuna ilişkin algılarının belirlenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(17), 889-906. <http://doi.org/10.14225/Joh461>
- Özmen, F., & Kömürlü, F. (2013). Türkiye’de üstün zekâli ve yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin politika ve uygulamalar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 35-56. <https://doi.org/10.17679/inuefd.108599>
- Pakdil, N. (2010). *Batı notları*. Edebiyat Dergisi Yayınları.
- Pamuk, A. (2009). *Vatandaş yetiştirme aracı olarak tarih öğretimi: Orta öğretim düzeyinde öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri (Trabzon-Tunceli örneği)* (Tez Numarası: 250853) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sak, U., Ayas, M. B., Sezerel, B. B., Öpengin, E., Özdemir, N. N., & Demirel-Gürbüz, S. D. (2015). Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminin eleştirel bir değerlendirmesi. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 110-132. <https://www.researchgate.net/publication/289991950>
- Sezer, Ö., & Vural, T. (2010). Kamu hizmetlerinin sunumunda devletin değişen rolü ve merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında yetki ve görev paylaşımı. *Maliye Dergisi*, 159, 203-219. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/ÖzcanSEZER.pdf>
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. (2016). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma metotları* (4. baskı). Anı.
- Sternberg, R. J. (2017). Accel: A new model for identifying the gifted. *Roepers Review*, 39(3), 152-169. <https://doi.org/10.1080/02783193.2017.1318658>
- Suğur, N., & Doğru, E. S. (2010). Koruma altındaki çocukların aile ve devlet algısı üzerine bir araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 115-133. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002151
- Tanrısevdi, F., Durdu, İ., & Tanrısevdi, A. (2019). Beyin göçü mü, beyin gücü mü? *Journal of Travel & Tourism Research*, 15, 133-158. https://site.adu.edu.tr/jttr/files/JTTR7_GUZ_2019.pdf
- Tansel, A., & Güngör, N. D. (2006). Türkiye’den “beyin göçü”: Yurda dönmeyen öğrencilere ilişkin anket sonuçları. *İktisat İşletme ve Finans*, 21(246), 5-29. <https://doi.org/10.3848/iif.2006.246.3884>
- Türk Dil Kurumu. (2020). *Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 18.04.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). *Uluslararası göç istatistikleri*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2019-33709>
- Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü. (2009). *Üstün yetenekliler/zekâlılar çalıştay (BİLSEM modeli) raporu*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_08/16110749_stnyeteneklilerzekallaraltayblsemmodeli_raporu2009.pdf
- Yeşilbursa, C. C. (2015). Turkish pre-service social studies teachers’ perceptions of “good” citizenship. *Academic Journals*, 10(5), 634-640. <https://doi.org/10.5897/err2014.2058>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Seçkin.
- Yıldırım, D. T. (2016). Üstün yetenekliler için değerler eğitimi dersinin önemi. *Current Research in Education*, 2(2), 99-120.
- Yılmaz, K. (2013). İlköğretim öğrencilerinin vatandaşlık eğitimi ile ilgili temel kavramlara ilişkin algılarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 453-463.
- Yiğit, E. Ö. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının gözünden vatandaşlık ve Türk vatandaşlığı. *Elementary Education Online*, 16(2), 406-427. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.304708>

Perceptions of Gifted People on the Concept of Citizenship

Fatih Özdemir^{ID}¹

Yıldız Aybar-Ercan^{ID}²

Emine Özlem Yiğit^{ID}³

Abstract

Introduction: Citizenship plays a crucial role in protecting the identity of states and societies. Citizenship becomes even more important for gifted people who make important contributions to the scientific and technological development of a country. From this point of view, this study aims to explore the perceptions of gifted people trained at Science and Art Centers (SAC) in relation to the concept of citizenship.

Method: The study was conducted using a phenomenological design, one of the qualitative research designs. The study group of the research consisted of 23 6th grade students, 13 boys and 10 girls, studying at SACs in İstanbul in the academic year 2020-2021. The data of the study was collected using a structured interview form developed by the researchers. Descriptive analysis was used to analyse the data.

Findings: It was found that gifted students defined citizenship as a person living in a place and having some basic duties and rights to the place to which they belong. The students mostly defined themselves as good citizens and stated that a good citizen has responsibilities towards his environment and country. In the context of the view that the state is a political institution in which people live together, the understanding of a social and legal state dominates. The main responsibility of citizens is seen in being hardworking and respecting the country and society. The majority of students feel connected to their country, with the most important factor for this connection being culture and history. While the most positive aspect of being a citizen of Turkey is its historical heritage, it is noteworthy that some of the students wish to be citizens of the developed Western countries.

Discussion: The students' views are largely consistent with studies in the literature on citizenship and state definitions and citizenship of other countries based on brain drain. However, unlike other studies, this one emphasized researcher personality, which is one of the distinguishing characteristics of gifted individuals, among the characteristics of citizens.

Keywords: Citizenship, perception of citizenship, gifted, talented, SAC.

To cite: Özdemir, F., Aybar-Ercan, Y., & Yiğit, E. Ö. (2023). Perceptions of gifted people on the concept of citizenship. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, 24(2), 291-306. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.951891>

¹**Corresponding Author:** Res. Assist., Yıldız Technical University, E-mail: ozdemirfth01@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5759-643X>

²Graduate Student, Yıldız Technical University, E-mail: yildizaybar1@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9230-2724>

³Prof., Bolu Abant İzzet Baysal University, E-mail: ozlem1406@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3362-3437>

Introduction

As the importance of knowledge and scientists increases and countries' needs for scientists grow, the opportunities offered make some countries more attractive than others, which increases brain drain (Tansel & Güngör, 2006). As a result of this outflow, for example, 46.8% of health professionals in New Zealand, 42.4% in Australia, 35.1% in Canada, 33.7% in the United Kingdom, and 24.4% in the United States are from other countries (Grignon et al., 2012). While this situation causes educated people to migrate to developed countries, the loss experienced by countries that use their limited opportunities to educate people is an important obstacle to their development. Turkey is among these countries that emigrate and is even among the top ten countries that send the most college graduates to the United States. While 10.691 students from Turkey traveled to the US in the 2015-2016 academic year (Elveren et al., 2018), data from the Turkish Statistical Institute (TSI) for 2020 shows that outward migration from Turkey increased by 2%, with the highest number of migrants in the 25-29 age group. Furthermore, the results of a 2019 survey on migration abroad show that the desire to live abroad increases in direct proportion to the level of education (İstanbul Economic Research [IEA], 2019). These statistics highlight the brain drain that Turkey will face in the medium and long term. As in other developing countries, brain drain will have a negative impact on many factors of development. Therefore, it is necessary to accelerate efforts to take measures to ensure that skilled workers remain in our country as soon as possible, and the problems caused by brain drain should be highlighted on various platforms.

Through improved information and communication technologies, people now know more about how people in other countries work and live. As a result of globalization, the borders between countries are disappearing more and more. The younger generation, in particular, has begun to view life in developed countries positively and to set career goals in this direction. This is more of a problem for talented people, who are an important part of a society's human capital. This is because most of the movements in the fields of science, technology, literary and art that bring about the turning point of a society are carried by gifted people (Enç, 1979). Therefore, utilizing this potential is of strategic importance to society (Coşkun, 2007). Most gifted children are socially sensitive and empathic (Silverman, 1994; cited in Berkowitz & Hoppe, 2009). Of course, the needs of sensitive people differ from those of others, and failure to meet these needs leads to various problems. Asynchronization (asynchronous development) occurs when the cognitive, physical, social and emotional abilities of gifted individuals do not develop in harmony (Cross et al., 2017). Therefore, gifted students need differentiated and enriched educational programmes that are distinct from those of their peers (Davaslıgil & Zeana, 2004). Moreover, they should be made to believe that society cares about them and that they are the driving force for their society's development; i.e., they should be supported not only in the cognitive sense but also in the affective and social sense. It is especially important that institutions that educate gifted students and the people who interact with them adopt practices that encourage these children and youth to remain in their home countries rather than driving them to migrate. In this way, it will be possible to prevent the transfer of human capital to other countries and ensure that people work for the development of their own countries and accelerate development instead of migrating to developed countries.

It is noteworthy that in industrialised countries special attention is paid to gifted people and due importance is given to their education. The United States of America (USA), which entered the space race with the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), has invested significantly in gifted education since the 1960s (Goodlad & McMannon, 2004). South Korea also paid attention to gifted education in the 1990s and intensified its R&D activities after the Asian crisis in 1997 (Erdik, 2016). Looking at the position of these countries in the world, it is clear that the importance they attach to human capital has positive implications for their development. This is because, as mentioned earlier, these countries not only support skilled individuals at home, but are also leaders in attracting educated individuals from other countries. Following the educational systems in developed countries, the first Science and Art Center (SAC) center in Turkey was opened in Ankara in 1995 (Kaya, 2013), and with the release of a strategy plan for the education of talented persons and the establishment of gifted education departments at universities, gifted education gained considerable importance in the 2000s (Sak et al., 2015). Today, there are 279 SACs (Ministry of National Education [MoNE], 2022) offering courses in Turkish, mathematics, science and technology, social sciences, engineering design, information technologies, English, physics, chemistry, biology, geography, history, literature and philosophy (MoNE, 2019). Social studies education is of particular importance in ensuring that the gifted belong to their country and encourage them to use their talents for the development of their country. The sense of citizenship to be developed and strengthened in this course will also help gifted students realize their career plans for their own country.

Countries and societies strive to grow individuals with the qualities they need through their educational systems. In terms of historical process, while the importance of practises based on the development of physical strength and military skills has continued, it can be seen that brain power and thinking skills have moved to the

forefront of educational processes. Citizenship, on the other hand, has retained its place among the main goals of education since the early states. Despite the emphasis on globalization and world citizenship, each state places special emphasis on raising individuals who will belong to it and act in accordance with its goals. Accordingly, the conception of citizenship in different countries may vary according to the cultural structure of societies. In countries such as Australia, which was founded by immigrants, citizenship is based on land and a culture of common life rather than on a racial dimension (Howard & Gill, 2010). In Germany, on the other hand, the prevailing understanding is that citizenship is acquired through birth as a German (Miller-Idriss, 2006). A similar situation was observed in the study conducted by Yiğit (2017) with prospective social studies teachers, where perceptions of Turkish citizenship focused on “being born of Turkish parents” as mentioned in the Constitution. However, it should be noted that the term “Turkish parents” is not used to refer to a race and that citizenship of the Republic of Turkey is used synonymously with being Turkish, as Atatürk said. In addition to the different definitions of citizenship and the way states portray citizenship, their people’s perceptions of citizenship are also important in revealing their relationships to the state and the way they see themselves and others as members of that state. From the past to the present, being a citizen of a strong state has been a source of pride for every individual. Considering citizenship as a package of rights and duties, the benefits in the area of rights have strengthened people’s loyalty to the state of which they are citizens. Aware of this, states have sought to strengthen the sense of belonging, sometimes through the opportunities they provide and sometimes through the use of elements such as race, religion, and culture with which people are associated. Given all this, the importance of improving gifted people’s perception of citizenship as human capital and their sense of belonging to their state is obvious.

When the literature is examined, it is seen that studies on citizenship in gifted people are limited. Gibson et al. (2008) conducted studies on global learning and developing responsible global citizenship, and Johnson (2018) conducted studies on developing a global education program for gifted students as global citizens. In our country, Oğurlu et al. (2016) conducted a study on the effectiveness of a global citizenship education program in the context of gifted students. Apart from these studies, there are studies on values education (Kurnaz et al., 2013; Kurnaz, 2018; Yıldırım, 2016), democracy education (Er & Ünal, 2015), and gifted education (Özmen & Kömürlü, 2013), but there are no studies on the concept of citizenship. Identifying the views of gifted children on the subject of citizenship and disclosing their views on this subject will provide insights that will form the basis for determining the goals and content of the civic education to be imparted to them and for planning the actions to be taken in this regard. In this way, it will be possible to prevent the brain drain by improving the gifted people’s perception of citizenship and belonging to their country and to help these people work to preserve their homeland. Bringing this issue to the attention of organizations and institutions that make policy will also give researchers a new way to look at gifted people from the point of view of citizenship. Based on the premise that it will help the needs analysis studies to be undertaken in this context, the purpose of this study is to discover the perspectives of gifted people receiving education at SACs towards citizenship. Based on this main objective, answers were sought to the following questions:

1. How do gifted people define citizenship, and what kind of citizen do they see themselves as?
2. What are the characteristics of a good citizen according to gifted people?
3. How do gifted people define the state, and what are the mutual duties of the state and citizens?
4. What are the positive aspects of being a citizen of the Republic of Turkey according to gifted people?
5. Do gifted people feel connected to their home country?
6. What do gifted people think about acquiring citizenship of a country other than Turkey?

Method

This section provides explanations on the research design, study group, data collection tools, data collection, data analysis and reliability of the data.

Design of the Study

Since the research aims to determine the views of gifted individuals taught at SACs about citizenship, it was conducted in a phenomenological design, one of the types of qualitative research. Phenomenological research is a general definition of the experiences of a particular group about a concept or phenomenon (Creswell, 2016). Phenomenology is used in the social sciences to uncover concepts, events, situations and experiences (Sönmez & Alacapınar, 2016). Citizenship is a phenomenon that takes place in the daily lives of gifted people, as it is for all

people. Therefore, the phenomenological design was used in this study to identify gifted people's views on the phenomenon of citizenship.

Study Group

Convenient sampling, one of the non-random sampling methods, was used for the research study group. Researchers use the convenience sampling method when they want to include people who are available, voluntary, or easily accessible and willing to participate in the research (Johnson & Christensen, 2014; p.230). The study group consists of 23 6th-grade students, 13 boys and 10 girls, studying at SACs in Istanbul in the academic year 2020-2021. All the students were born and raised in Istanbul. Participation in the study was voluntary for students. Since there are more 6th-grade students than 7th and 8th-grade students at SACs, and these children are expected to have a higher level of comprehension than 5th-grade students, the study was carried out with 6th graders.

Data Collection Tools

The study used a structured interview form consisting of 11 open-ended questions developed by the researchers as a data collection tool. The idea of directly soliciting the opinion of individuals and the ease of use were effective reasons for preferring this data collection method. In structured interviews, the possibility of making comparisons that show the real difference between respondents (Kıncal, 2013) is also one of the reasons for preferring this technique. In preparing the interview form, the relevant literature was reviewed in detail. After creating a 13-item form to reveal students' views on citizenship, expert opinion was sought from two researchers who are experts in the field of citizenship and special education. Due to the sensitivity of the concept of citizenship, 2 questions that could evoke negative attitudes towards the authority of the state were removed from the form. The questions were redesigned in line with feedback from the experts. Before finalizing the form, a trial application was conducted with 5 students studying at SACs. A question on the definition of the state that was not understood was removed from the interview form and the form was finalized.

Data Collection

An application was submitted to the Office of the Vice-Rector for Research and Planning Committee of Yıldız Technical University for the research. The approval of the Ethics Committee was granted on 24 November 2020 with the decision of the Ethics Committee 2020/10 and protocol number E-73613421-604.01.02-2011240417. After the study group was determined and the necessary legal approval was obtained, the students were given the structured interview form, which was designed to reveal the views and understandings of gifted students about the concept of citizenship, and were asked to respond in writing to the questions on the form. The interview was conducted at the SAC in a quiet and undisturbed environment and lasted 30 minutes. During the application, one of the researchers was personally present in the environment, and students were explicitly warned not to write their names on the form. Additionally, the students were informed that the data would be collected for research purposes and would not be shared with third parties.

Data Analysis

Data analysis in qualitative research involves preparing and coding the data, creating themes, and presenting the data in different ways (tables, figures, or discussions) (Creswell, 2016). Descriptive analysis, one of the qualitative data analyses, was used in this study. In the descriptive analysis, the data obtained in the research is summarized under themes and presented to the reader. This type of analysis often uses direct quotes from the data collected in the study. The main aim of descriptive analysis is to summarize and interpret the findings and present them to the reader (Yıldırım & Şimşek, 2013). In this study, themes were found by associating data obtained from gifted students to a structured interview form. The participants were introduced as "S-1, S-2, -3...,S-23" Then the data were analyzed based on the themes and supported by direct quotes (students' opinions) where appropriate.

Reliability of the Qualitative Data

In analyzing the data, each researcher undertook coding and theming separately. The analyses conducted by the researchers were examined for similarities and differences. This way, the coders' consensus was cross-checked and analyzed using Miles and Huberman's (1994) formula. The consensus was determined to be .83. Examples of the data obtained from the student interview form were presented in the findings section to support the themes. The themes identified in the study were evaluated and discussed in the context of the literature.

Results

The findings of this study, which aimed to explore students' views on citizenship and perceptions of citizenship, were explained within the framework of three themes. The themes were determined as citizens, state and civic duties, and citizenship of Turkey and other countries. The themes identified were explained through one-to-one quotes from the students' views.

1. Citizen and Perceptions of Citizenship

The analysis of the data obtained from the opinions of the gifted students shows that the concept of citizenship is expressed as an individual living in a place. S-15 defines citizenship as "being a member of a community of people who live in the same country" and S-1 defines it as "a person who belongs to a homeland." Analyzing these expressions, it can be said that students generally define the concept of citizenship as living in a place and belonging to a place.

According to the research findings, the gifted students explained the concept of citizenship using different concepts. For example, S-17 explained the citizenship as freedom and responsibility by saying, "For me, citizenship is freedom and paying taxes; citizenship is a responsibility or a duty," while S-5 mentioned freedom and rules by saying, "Citizenship means living our lives freely and fulfilling our duties by following the rules in the country." In another example, S-18 stated, "To fulfill our responsibilities and duties to the state we live in as well as we can; for example, if we pay our taxes on time, we are good citizens, or if we do not disrespect anyone, we are good citizens." As can be seen, a good citizen is measured by fulfilling the duties and not being disrespectful. S-19 emphasized voting in the context of duties and responsibilities by saying, "Citizenship means doing something for your own country and voting for those who govern."

Analyzing the opinions of the students in the study group, it can be noticed that the situation of the "state serving the citizens" is also emphasized. For example, S-6 explained this situation by stating, "Citizenship is the label given to those who reside in a country, have rights, are serviced by the head of state, and work to ensure the country's survival." As the example shows, S-6 prioritizes rights over duties and mentions that the state should serve its citizens. He then emphasizes that the people are also responsible for ensuring the country's continuation.

In analyzing student opinions, it is clear that gifted students define themselves with different concepts of citizenship. The students who described themselves as good citizens felt that good citizenship had some of its characteristics. S-5, who said, "I think I am a good citizen; I treat people well, and I am aware of my freedom, rights, and duties," defined himself as a good citizen and attributed his characteristic of being a good citizen to treating people well and knowing his rights and duties. In another example, S-20 identifies good citizenship as being fair and doing a favor, stating, "I define myself as a good citizen because I am fair and do a favor." Here, it is noteworthy that students evaluate citizenship through themselves.

Analyzing the students' statements on the concepts of citizen and citizenship, we find that living within the borders of a country and meeting its needs creates a mutual bond of rights and duties between the state and the individual. For example, S-15 defines himself as a citizen who fulfills his duties and responsibilities because he lives in this country. He says, "I live in a country, I fulfill my needs within the boundaries of that country, I have obligations to the state, and the state has obligations to me." Similarly, S-1 declares that a bond was formed by living in Turkey by saying, "I define myself as a citizen as someone who was born in Turkey and lives there." S-13 viewed this circumstance as "regular or ordinary citizenship" and claimed, "I am an ordinary citizen; there is nothing extraordinary about me," implying that he is not exceptional. This suggests that students view active citizens as exceptional or abnormal. Another example of this is the statement on S-19: "I am a citizen who takes responsibility and makes decisions for myself because I am a person who does not try to do things I cannot handle." As can be seen in the example, while he or she is carrying out his or her responsibilities, he or she is actually acting like a person who is aware of those responsibilities. However, the phrase "does not try to do things that he/she cannot manage" is remarkable and shows that people in our country still believe that following the rules and fulfilling his/her civic duties is necessary, even if he/she is gifted. Another student supported this statement by saying that gifted people are naturally curious but do not break the law. S-7 said, "I define myself as a citizen who is troublesome but follows the rules and does not commit serious crimes because I am very curious but do not like to get into trouble" explaining that his curiosity does not lead him to engage in illegal behaviors. This shows that the belief that curiosity can get one into trouble with the law is present even among gifted students. Therefore, it is noteworthy that even in the context of the gifted, there are deficits in achieving the goal of educating active citizens who are curious, ask questions, and do research.

When the students' perspectives are examined, one student defines himself as both a global and national citizen. By saying, "I define myself as a citizen who is a citizen of the world as well as a citizen of the state, a citizen who works to do good things and gives rights to other citizens" S-6 expresses that he is a citizen of the state and the world, and emphasizes the basis of being good as a generally accepted world citizenship behaviour.

In the data obtained from the opinions of the gifted students, it is noticeable that some students define themselves as semi-citizens. As the example shows, "I call myself a semi-citizen because I do not pay taxes yet and I have not taken on all the responsibilities of citizenship." S-17 considers himself insufficient in terms of paying taxes and assuming duties because of his age. The perception of "semi-citizenship" is based on this basis rather than the context of freedom or refugee status. This example shows that the classic perception of citizenship defined in the triangle of paying taxes, performing military service, and voting still applies, and that in the case of failure to perform these duties, the term "semi-citizen" emerges, which is an interesting concept. On the other hand, S-10 expresses with a different emphasis that he is not a full citizen. saying, "I do not think we are full citizens because our efforts result in some politicians living a good life, not us." As can be seen from the example, one cannot be a full citizen even if one fulfills the duties and responsibilities of citizenship. In contrast to the previous context, this statement is an example of addressing citizenship from a critical perspective and demonstrates the questioning behavior expected of gifted people.

1.1. Perception of Good Citizen

In analyzing the views of gifted students, it can be found that they have different ideas about good citizens. Gifted students generally expressed the need to respect the environment and take responsibility for their country as a prerequisite for being good citizens. For example, S-4 said, "The one who keeps the environment clean, pays taxes, and respects national values." S-15: "The one who pays taxes, votes, serves in the military, respects the environment, and the government." S-10: "A person who votes and works for his country is the characteristic of a good citizen." On the other hand, S-18 states as follows: "They should be individuals who fulfill their duties and responsibilities, do their work properly, read and acquire knowledge, and contribute to their country." According to these statements, gifted students associate being a good citizen primarily with fulfilling duties and responsibilities. In addition, the above-mentioned characteristics such as doing one's work properly, acquiring knowledge, contributing to the country, and respecting the environment reveals a tendency towards active citizenship rather than good citizenship.

In analyzing the gifted students' views on good citizenship, it is seen that in addition to fulfilling duties to their country, love for the homeland has also been emphasized. S-17 expressed his views on this issue as follows: "First, s/he should be someone who loves and protects his/her homeland. Then, you should do your military service, pay taxes, do your work properly, etc." As can be seen here, it is stated that one can be a good citizen by joining the military and doing his/her profession well, along with love for the homeland. In another example, S-18 said, "The one who is respectful, self-confident, and patriotic, and fulfills his/her duties and responsibilities." The concept of being a good citizen was again emphasized, along with love for the homeland, duties, and responsibilities.

According to the interview data collected by the students, another highlighted characteristic of a good citizen is to be fair and obey the laws, as shown in the example of S-20: "The one who does not break the laws." In another example, S-6 says, "He/she is a person who works for the well-being of the state, fulfills his responsibilities, and at the same time does the right thing even if there is injustice in the country." Fulfilling one's duties to the state by working and fighting injustice are mentioned as characteristics of a good citizen.

It can be said that gifted students generally emphasized the environment in terms of the characteristics of people who cannot be called good citizens. For example, S-11 "He/she evades taxes," S-15 "He/she evades taxes, does not do military service, and is disrespectful to his environment. He/she does not pay taxes and pollutes the environment." S-6 states, "He/she destroys the country s/he lives in, he is irresponsible." As can be seen, in the context of non-fulfilment of responsibilities, examples are focused on tax evasion, evading military service, polluting the environment and damaging state property.

It is noteworthy that in the definitions for people with the opposite characteristics of good citizens in the data obtained from gifted students, the human relations in question are mentioned. As can be seen from the statement of the student coded S-6, "He/she is disrespectful to other citizens," the expectations of a good citizen appear at both the affective and cognitive levels. In another example, S-6 draws attention to being polite to other people and protecting their rights by saying, "He/she is polite, does not swear, protects his/her rights and other

people's rights, and whoever does not do these things is bad." S-18 also emphasizes interpersonal relationships and treating children well by saying, "He/she is disrespectful and does not treat children well."

Another point highlighted in the interviews is that a bad citizen is associated with bad habits and illegal activities. S-18 "The one who uses alcohol, cigarettes and drugs; who runs after women and harasses them," S-22: "The one who has a criminal record and is interested in illegal things." As can be seen from these examples, it can be said that human behaviors that are generally described as positive are associated with good citizenship and individuals who exhibit the opposite of these behaviors are considered far from the concept of good citizenship.

2. State-Citizen Relationship

2.1. Definition and Duties of the State

When analyzing the data obtained from the student interviews, it appeared that gifted students explained the state using different concepts. For example, S-15: "A state is a government that houses and helps people within its borders." and S-6: "A state is a political power. It is an institution where people with the same characteristics (tradition, etc.) come together." S-4: "It is the whole territory with citizens on it." S-7: "I think of a state as a large, organized human community. When I think of a state, I think of ancient empires." Gifted students generally define the state as a political institution in which people live together.

If we look at the signs of the state, the students evaluate the state as a democratic institution. It is noteworthy that students give priority to democracy in defining the state. Here are some examples of statements: S-17 "I think the state is democracy. If everyone has equal rights to think and freely say what they want, the state becomes a better government." S-19: "I think government is a structure that makes the best use of taxes and citizen support. When I think of government, I think of democracy." These quotes show that freedom, equality, and equal sharing are emphasized on the concept of democracy. S-5 emphasized democracy and sincerity in defining the state, saying, "The state is a sincere association where democratic people live; it is a geography." S-6 said, "In a strong democratic country, people live happily. At the same time, it also educates the citizens of the world," he said, calling democracy the most important source of happiness, a good country, and a good world citizenship.

Another concept that appears in state definitions of gifted students is justice. While S-7 stated that "a good state should treat people equally," S-17 stated, "When I think of a state, I think of justice." In addition, libertarianism and a social understanding of the state are among the concepts associated with the state. S-10: "I think the state is an organization that provides a good life for its citizens and protects them. A state that thinks about its citizens and cares about what they think is a good state." Honesty is another concept associated with the state. S-3 said, "It is the authority that governs the country. A strong state is an honest state." It was emphasized that the source of the state's power can come from honesty. S-11: "When I think of the state, I think of the parliament, the flag, the president, and unfortunately, the war." It is noteworthy that the student, who commented this, particularly emphasized war when listing the symbols of the state.

When we analyze the opinions of the gifted students, we find that they mostly addressed the tasks of the state in the context of their understanding of the welfare state. S-6 emphasized the understanding of the welfare state by expressing that the basic needs of citizens such as health, education, and happiness should be satisfied to some extent by the state with the words, "It should educate citizens healthy, happy, peaceful, educated, and free; it should satisfy their housing and nutritional needs in general to some extent." S-21, on the other hand, emphasized an understanding of the welfare state with an emphasis on security: "It should protect citizens, ensure their safety, provide educational opportunities and health services, and try to meet their needs." S-17 made the connection between education and good citizens in the understanding of the welfare state with the statement, "The state meets all the needs of citizens and makes them more successful in terms of education and helps people who are useful to their country." Some students addressed the state's responsibility in their understanding of the welfare state by emphasizing wage compensation. In this context, S-7 emphasized wage issue, saying, "The state should raise citizens' salaries enough and raise the minimum wage enough to live on." In another example, S-9 emphasized the concept of salary by stating the minimum limit: "The state should raise salaries; the minimum wage should be 5000 TL."

When we analyze the views of the gifted students on the duties of the state, we find that the other concept they emphasize is the understanding of the state of law. S-20 said, "I think the state should establish foundations, non-governmental organizations, etc. that benefit society. It should regulate the environment, collect garbage, and be fair." While listing the duties of the state, S-11 focused on foundations, non-governmental organizations, and rights within the framework of the state of law and said, "The state should meet people's needs, provide

opportunities, and protect their rights. My needs are not being met because people have to organize and complain to get what I want.” Although he addressed the understanding of the welfare state, it is notable that he focus primarily focused on the protection of rights, the right to organize, and the right to complain.

The other concept that gifted students emphasize when explaining the functions of the state is the democratic state. When explaining the characteristics of a democratic state as “the characteristics of a democratic state are to make the best use of the support of the people and to make the right decisions for them,” S-6, assuming that the state should be democratic, expressed the necessity of its using the support of the public well and making the right decisions.

2.2. Duties of Citizens towards the State

If we analyze the views of the gifted students, we find that they addressed the duties of citizens to the state in general in the context of basic duties (voting, taxes, military service, etc.). As can be seen in the example “The state should expect them to vote and pay taxes,” S-20 emphasized basic duties such as voting and paying taxes. Also, in the statement of S-4, “expects taxes, expects respect for national values, and expects military service (for men) to be fulfilled,” basic duties were mentioned along with respect for national values. Another example is S-9’s statement, “The states expects them to work, because they do not work,” in which he emphasizes the basic responsibility of working in a different way by stating that citizens do not fulfill their duty to work, which is the most basic duty for their country and themselves, and that it should be fulfilled.

Another concept mentioned among the duties of citizens to the state is to be a good person. In this context, S-18 said, “To be a good person, because if people are good, there will be peace in the country. For this, the state should give people a good education and put efforts to make them good people.” This statement links the state’s expectation of citizens to be good people with the condition that the state should give citizens a good education. Thus, the emphasis is on being a good person. S-6 said, “The state should expect them to live in peace, because that is the most important thing. People should work in co-operation,” emphasizing that people should live in peace and peace is a must for states.

Another concept that is among the duties of citizens to the state is success. As an example of this, S-17 said, “I think if the state helps its citizens, it can expect degrees from people who are successful scientists, athletes, and people with similar professions, because if the state helps its people, they can help the state.” He stated that citizens can also be successful in their own fields, subject to the condition of state assistance. S-6 also emphasized the connection between discovering new things and creativity and success, saying, “The state expects its people to discover new creative things, and if they do not, at least help the state to stay continuous.” He emphasized the relationship between discovering new things and creativity and success. Another student, unlike the others, represented a hopeless attitude. In this context, S-23 used the phrase “nothing can be expected in this country” and stated that nothing could be asked of citizens. It is possible to evaluate this approach within the concept of critical citizenship.

3. Turkish and Foreign Citizenship

When the opinions on another sub-problem of the research, the desire to be a citizen of Turkey and other countries, were analyzed, it was seen that 11 out of 23 students did not prefer the citizenship of another country, while 12 of them stated that they would accept the citizenship of another country if they had the opportunity. The themes associated with these statements and the students’ opinions are presented below.

3.1. Belonging Status and Reasons

As stated above, 16 out of 23 gifted students feel connected to their country. Culture is the most important factor for students who feel connected to the country they live in. S-17 stated that he felt connected to his homeland by emphasizing his own culture compared to tourists by saying, “Yes, I feel connected because when I compare myself with tourists, I understand our differences, that is, the difference of our culture. Therefore, I can say I am a Turk from the inside.” On the other hand, S-16 expressed his views as “Yes, because we are in a country rich in terms of culture and language” and impressed that the fact that Turkey is culturally and linguistically rich makes him feel connected to the country. In another example, S-2 said, “Yes, because I think the people of our country are sincere,” and emphasized the sincerity of people, which is a cultural feature, in feeling of belonging to the country.

Another factor that has a positive effect on gifted students’ sense of belonging is the presence of a broad history. For example, S-20 mentioned this situation with the statement “Yes, the reason is this; when I look at our

history, I say that I am glad I was born in such a country.” In another example, S-22 said, “Yes, because our ancestors made great sacrifices for this country.” She explained that she feels a sense of belonging to our country because of the contributions of our ancestors.

7 out of 23 gifted students indicated that they did not feel connected to this country. A significant portion of students who do not feel connected to the country cites a lack of opportunities as the reason. S-6: “I do not feel connected because there is violence and carelessness in this country. The heads of the state feed themselves like sultans. Also, we have very good geographic opportunities, but we cannot use them. I do not think I share the same mission and vision with most of the other citizens.” From this statement, it is clear that we cannot use our existing opportunities and are inadequate because of our country’s political violence and carelessness. In another example, S-11 expressed that there can be no sense of belonging to this country due to the lack of opportunities and the negative feelings towards politicians by saying, “No, because we do not have good opportunities and I do not like politicians.”

In this context, it is also clear that excessive responsibility has a negative effect on the sense of belonging. As seen in the statement “No, because the people and children of our country are burdened with too much responsibility,” S-15 expresses that the excessive responsibility imposed on people and children negatively affects their sense of belonging.

3.2. Positive Aspects of Turkish Citizenship

When the gifted students were asked to comment on the positive aspects of Turkish citizenship, S-10 responded, “We have a glorious and deep-rooted history” and S-15 said, “We have a beautiful and broad history.” As can be seen from the examples, the term “history” was frequently mentioned.

The other sub-dimension highlighted by the students was the sincerity of the people. S-5 expressed people’s sincerity as a source of happiness by saying, “Living in such a country makes you happy, people’s sincerity makes you happy.” S-21 emphasized sincerity and benevolence as positive aspects of being Turkish by saying, “We are sincere and we are a nation that supports each other.”

S-6 of the students counted living in a region with a moderate climate among the positive aspects of being a Turkish citizen, stating, “We do not live in an extremely cold or hot region geographically.” On the other hand, S-23 indicated that there is no positive aspect to being a Turkish citizen with the statement, “No, because we are constantly at war.”

3.3. Citizenship of Another Country

When asked about the opportunity of citizenship in another country, 11 out of 23 students did not prefer citizenship in another country. It can be said that the most frequently highlighted factor among the reasons why gifted students do not want to take citizenship of another country is their love for Turkey and its geography. For example, S-2 said, “No, because there are many places to see here. I love this place,” S-21 said, “I do not think I would want to be a citizen of another country because I love this country very much. There are many things to see.” As can be seen in both examples, love for this country and the fact that there are many things to see here are positive factors for not wishing to be a citizen of another country. In another example, S-20 said, “No, because I love Turkey very much, and I could not adapt to another country.” According to the results of the student opinions, among the reasons why gifted students do not want citizenship of other countries are that they do not want to pay additional taxes and responsibilities, as seen in the example of S-15: “Because I do not want to pay more taxes, deal with other countries’ problems, and bustle around.”

12 of the 23 students indicated that they would take citizenship in another country if they had the opportunity. Scandinavian countries, England, Canada, United States, European countries, and Russia are the most preferred countries by students. From the results of the student opinions, students prefer citizenship of another country based on the level of development (in terms of democracy, education, and economy). S-16: “Yes, more developed countries are developed in terms of democracy, culture, and education. For example, England, Canada, Germany.” S-18: “Yes, for example, Norway or Sweden, because they have better educational opportunities and lifestyles.” S-10: “Yes, England, because its economy is good, public education is decent, the standard of living is high, and its relations with foreign countries are good.” As seen, the last student emphasizes the importance of foreign relations and the level of development of the country as the most important factors. S-11 said, “Yes, because my wishes are not fulfilled. I would like to be a German citizen because I support a German team and Germany gives more importance to sports. I play water polo, and water polo is also developed in Germany. Also, I want to be a doctor, and Germany is the place where medicine is the most developed,” he added, highlighting the

country's level of development and explaining that the country's sports industry and opportunities are the basis for his preference and that there are not enough opportunities in Turkey. S-8 expressed his opinion as follows: "Yes, 100%. To France, Italy (to the Leaning Tower of Pisa), America, and Russia, wherever" he was pretty determined, but the fact that he did not specify the exact reason for his trip is a worrying situation for our country.

Discussion

Citizenship education is required for people to adapt to their society and world (Coşkun-Keskin & Yüceer, 2013). In this process, developing a sense of belonging to the country they live in is of special importance. In this way, it will be ensured that states have the human resources they need and that people are satisfied with fulfilling their duties and responsibilities as citizens. The rapid advancement of science and technology, as well as the position and significance of educated individuals in this setting, require the renewal and development of educational institutions. Educating competent individuals is at least as vital as retaining them in the nation. This emphasizes the importance of educating people with varying cognitive and affective abilities in the process of citizenship education. As gifted people become more prominent in the brain drain, it is necessary to reflect on what can be done to enable these people to stay in their home countries. For this reason, this study aims to provide insights that will form the basis for future studies in this context by looking at these individuals' views on the concepts of citizenship and belonging. Therefore, the education of gifted children should be developed to include active, conscious citizenship and ethical leadership (Sternberg, 2017) and go beyond traditional methods based on calculating IQ scores.

When analysing the data obtained from the opinions of the gifted students, it is seen that the concept of citizenship is expressed as an individual living in a country. It can be seen that there is a similarity between the result of the research and the definition of citizen by the Turkish Language Association (TLA): "To be a citizen, the state of being born and raised in or having lived in a country." Also in the study conducted by Yılmaz (2013) with primary school students, the students defined citizenship as a country or a piece of land, a community of people living in a country. Therefore, the results of the study are consistent with TLA's definition and the results of the study conducted by Yılmaz (2013) with primary school students. In addition, it was observed that participants included responsibility, freedom, following rules, disrespect and voting in the concept of citizenship. In the study conducted by Boğazlıyan and Yılmaz (2018) with 8th grade secondary school students, the concept of citizenship was assessed in relation to loyalty to a nation, fulfilling social duties, freedom and the importance of solidarity. The two studies are consistent with in terms of outcomes such as the fulfilment of social duties, libertarianism and solidarity. On the other hand, Yiğit (2017) found in his study with prospective social studies teachers that prospective teachers perceive citizenship based on duties and responsibilities rather than rights and freedoms. Bakioğlu and Kurt (2009) also found in their study that most teachers see democratic citizenship in the context of conformist and obedient people. Thus, although there is a similarity between the two studies in terms of following rules, duties and responsibilities, there is a difference in terms of freedom. It is important to note that 6th-grade students expressed freedom, which is not included in the definitions of teachers and prospective teachers, but which is an important aspect of citizenship. On the other hand, some of the students explained citizenship from the perspective of a citizen being served. In contrast to other studies, the fact that the state serves the citizen in addition to the duties and responsibilities, i.e., the state for the citizen and not the citizen for the state, is a significant finding in this study.

The gifted students classified themselves as good citizens, ordinary citizens, global citizens, semi-citizens and slow citizens. In their studies with Turkish and Russian secondary school students, Akhan and Çiçek (2019), Acun et al. (2010) with pre-service teachers, and Öcal and Kemerkeya (2011) with orphaned adults, the vast majority of respondents described themselves as good citizens. On the other hand, some of the gifted students described themselves as "ordinary citizens." Gibson et al. (2008), in their study on global citizenship, stated that gifted students should be educated to become global citizens in order to overcome the difficulties facing the world today and in the future. In this sense, the expression of global citizenship in the context of citizenship is seen by the participants of the present study as a positive situation with regard to the general goals of citizenship education. On the other hand, the fact that they described themselves as semi-citizens and slow citizens shows that they have difficulties in seeing themselves as citizens because they are not yet adults and are far from understanding citizenship as a right acquired at birth. This situation draws attention to the need to explain in citizenship education that citizenship is a right acquired at birth.

According to the gifted students, being a good citizen involves respecting the environment and assuming responsibility for one's nation. Additionally, performing responsibilities, loving one's country, being fair, and abiding by the law are regarded as traits of a good citizen. In the study conducted by Yeşilbursa (2015) with

prospective social studies teachers, it was emphasized that a good citizen takes responsibility for the environment, does not harm others, and behaves well. The results of the study showed a great similarity in terms of emphasis on the environment and emotional sensitivity. Participants in the study conducted by Öcal and Kemer kaya (2011) identified good citizens as being respectful, patriotic, tax-paying, and honest. In the study conducted by Kızılay (2015), “good citizens” were defined as individuals who love and protect their country and carry out their societal and environmental obligations and responsibilities. In the study conducted by Baloğlu (2013), it was found that American and Turkish 8th grade students defined good citizenship in the context of rights and duties, active participation in democracy, and following social rules. Kaya (2013) conducted a study with prospective social studies teachers and determined that a good citizen is someone who is aware of his or her responsibilities, carries out those responsibilities, and is beneficial to his or her nation. In the study conducted by Kılınç and Dere (2013), high school students indicated that a good citizen should love his or her homeland, observe moral rules, and respect social values. As you can see, the results of the study are consistent with the findings in the literature. Gifted students also understand that respect for the environment and the ability to be a good person are necessary behaviors for a global citizen. However, it is noteworthy that these students, who called themselves good citizens, did not express their own responsibilities in the context of the sense of responsibility they associate with good citizenship.

The utilization of public services in accordance with citizen expectations and in the public interest is one of the most significant responsibilities of nation governments in the present day (Sezer & Vural, 2010). Moreover, if we consider the task definition of the state renewed by neoliberalism, the state is now defined as a “gendarme state” in the sense of “guardian of law and order” (Kalfa-Ataay, 2016). When we analyze the views of the gifted students, we find that they mostly consider the tasks of the state in the context of their understanding of the welfare state. In addition, they also emphasize the state of law. In a study conducted by Suğur and Doğru (2010) with poor children, the participants defined state as a power that provides basic needs such as food, clothing, and shelter and ensures their survival. Öcal and Kemer kaya (2011), in their study, emphasize that the state is a political power that provides social order in the form of social support. The gifted students’ emphasis on the welfare state is consistent with the findings of these two studies. The understanding of the state of law emphasized by the participants and the emphasis on law in the contemporary understanding of the nation-state have similar characteristics. Therefore, it can be said that gifted students have expectations of the state and reflect these expectations when they express the duties of the state. When evaluating the perspectives of gifted students, it is evident that the duties of citizens to the state are typically discussed in terms of basic responsibilities, and that the notion of a good person is also emphasized. The results of the research are generally consistent with the definition of good citizens in the studies in the literature (Kaya, 2013; Kılınç & Dere, 2013; Kızılay, 2015; Öcal & Kemer kaya, 2011; Yeşilbursa, 2015). In this context, it is noteworthy that no other results were obtained in terms of gifted students. It is particularly perplexing that they did not mention what they can do in the service of the state in accordance with their own abilities.

In contrast to other studies, researcher personality and scientific performance were highlighted in the context of citizenship while examining the talented students’ perspectives. It might be inferred that this outcome is the result of gifted students’ naturally curious personality structures. One of the main characteristics that distinguish gifted people from others is the goals they set and the efforts they make to achieve them (Çağlar, 2004). Of course, because gifted people try harder and put in more effort, they may criticize other citizens and the state for working less. In this context, it is possible to evaluate a student’s opinion that citizens do not work and do not fulfill their duties. On the other hand, this attitude can also be considered in the context of a critical citizenship that questions the existing situation.

It has been shown that the most important factor in the minds of gifted students who feel connected to the country is culture. In their study with university students, Çiftçi and Dikmenli (2016) obtained results about the common life, the richness of differences, and the common goal. In their study, Özkan and Taşkın (2014) used cultural and affective metaphors such as family, home, life, love, and flag to determine primary school students’ perceptions of the homeland. These studies and the present research are consistent in terms of the cultural basis of homeland attachment. From the data obtained from the opinions of the gifted students, it appears that another element that has a positive influence on the sense of belonging is history. Alptekin (2011) concluded in his study conducted with students that history holds an important place in social belonging. Pamuk (2009) concluded in his study that there is a strong link between history and citizenship. These findings are similar to the results of this study. Therefore, history is a great factor in ensuring the construction of unity by gathering individuals within the framework of common belonging when societies experience shocks (Pakdil, 2010). This result shows that gifted

students do not have different thoughts from other individuals and do not have different reasons in explaining their loyalty to the country.

A significant proportion of students who do not feel connected to their country state a lack of opportunities as the reason. It can be seen that these opportunities are generally within the framework of education, health, and economical opportunities. In the second half of the 20th century, the most crucial reason for the brain drain, which gained momentum and is increasing today, was insufficient educational opportunities (Kaya, 2009). Therefore, the relationship between brain drain and lack of opportunities, as expressed by gifted students, is once again brought to the fore. It is observed that gifted students, who are the participants of this study, tend to migrate to other countries. Emphasizing the inadequacy of the opportunities offered by the country they live in, the students express a low sense of belonging to their country and reveal that they plan to live in another country in the future. Scandinavian countries, the United Kingdom, and Canada are among the countries most preferred by students. Students prefer the citizenship of another country mainly depending on the level of development (in terms of democracy, education, economy). In the metaphorical study on brain drain conducted by Güneş and Çetin (2020) with secondary school students, it is found that the majority of students perceive brain drain as building a good life and improving their own quality of life. Tansel and Güngör (2006) found that political insensitivity, low wages, and a lack of employment opportunities, as well as a preference for living abroad, lead students who go abroad for education not to return. As can be seen, the findings of this study are consistent with the situation of good life and self-development in the first study and the impact of good opportunities on brain drain in the second study. Thus, the fact that gifted students make their career and future plans in the context of another country is similar to that of other individuals.

Parallel to the world, the first serious brain drain began in Turkey in the 1960s (Kaya, 2009). It is still continuing today. In this context, the fact that students who go abroad for education do not return or that other countries are preferred for working and living is one of the most critical risks in the training process of SACs (Turkish Industry Management Institute, 2009). Therefore, as the results of the study show, the fact that a considerable number of gifted students, who are of great importance for the future of our country, aspire to the citizenship of another country can cause significant losses for our country. Therefore, it is important for those who work in the field of social studies and citizenship to strengthen the civic bonds of gifted students and reinforce their sense of belonging. On this basis, the following suggestions can be made:

1. As a result of the research, it can be said that the desire of gifted students to become citizens of another country, if they have the opportunity, indicates that they will participate in the brain drain. In view of this finding, activities and projects should be undertaken to improve gifted students' perceptions of citizenship and belonging to their country.
2. Acquisitions that support their belonging to their countries should be included in the curricula of social studies and citizenship courses at SACs.
3. Since the views of social studies instructors working at SACs on citizenship are likely to impact the thoughts and opinions of these pupils, it is necessary to investigate these teachers' perspectives on citizenship.
4. The concept of giftedness should not only be considered in terms of science and the arts but also include programs for the affective and social development of gifted students.
5. Since the career goals of gifted students are guided by their families and advisors who support them, these individuals should be trained to draw attention to the contribution of these students in their own country.
6. Researchers working in social studies education should be encouraged to focus on gifted students and studies that emphasize citizenship in this context.

Authors' Contributions

The authors contributed equally to the idea and design process of this work. The literature review and journal process of the study was carried out by the first author, and the application phase was carried out by the second author. Three authors took part in the writing process.

References

- Acun, İ., Demir, M., & Göz, N. L. (2010). Öğretmen adaylarının vatandaşlık yeterlilikleri ile eleştirel düşünme becerileri arasındaki ilişki [The relationship between student teachers' citizenship skills and critical thinking skills]. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 107-123. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179013>
- Akhan, N. E., & Çiçek, S. (2019). Karşılaştırmalı sosyal bilgiler öğretimine bir örnek: Türk ve Rus ortaokul öğrencilerinin "İyi vatandaşlık algıları" [An example for comparative social studies teaching: The perceptions of Turkish and Russian secondary school students towards "Good citizenship"]. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 177-195. <https://doi.org/10.35675/befdergi.430390>
- Alptekin, D. (2011). *Toplumsal aidiyet ve gençlik: Üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma* [Social belonging and youth: A sociological study on university students belonging]. (Tez Numarası: 294490) [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bakioğlu, A., & Kurt, T. (2009). Öğretmenlerin demokrasi vatandaşlık ve vatanseverlik algılarının nitel olarak incelenmesi [A qualitative analysis of teachers' perceptions of democracy citizenship and patriotism]. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(29), 19-39. <https://doi.org/10.15285/EBD.12762>
- Baloğlu, U. N. (2013). 8. sınıf Amerikan ve Türk öğrencilerinin vatandaşlık ile ilgili algılarının karşılaştırılması [Comparison of 8th grade American and Turkish students' perceptions about citizenship about citizenship]. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 281-293. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/2047>
- Berkowitz, M. W., & Hoppe, M. A. (2009). Character education and gifted children. *High Ability Studies*, 20(2), 131-142. <https://doi.org/doi:10.1080/13598130903358493>
- Boğazlıyan, B., & Yılmaz, A. (2018). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin vatandaşlık üzerine metaforik algıları [Metaphorical perceptions of secondary school 8th grade students toward citizenship]. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 70-89. <https://dergipark.org.tr/en/pub/eyyad/issue/47266/595613>
- Coşkun-Keskin, S., & Yüceer, D. (2013). Danimarka'da vatandaşlık eğitimi [Citizenship education in Denmark]. *Journal of Social Studies Education Research*, 4(1), 97-120. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jsser/issue/19100/202661>
- Coşkun, B. (2007). *Görsel sanatlarda üstün yetenekli çocukların eğitim ile ilgili öğretmen görüşleri ve değerlendirmesi* [Teacher views and evaluations related to the art education of gifted and talented children] [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri* [Qualitative research methods] (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Siyasal Kitapevi. (Original book published 2012)
- Cross, T. L., Anderson, L., Mammadov, S., & Cross, J. R. (2017). Social and emotional development of students with gifts and talents. In J. L. Roberts, T. F. Inman & J. H. Robins (Eds.), *Introduction to gifted education* (pp. 95-118). Prufrock Press.
- Çağlar, D. (2004). Üstün zekâlı çocukların eğitim modelleri [Educational models of gifted children]. In M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu & A. E. Bilgili (Eds.), *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı* (ss. 317-334). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Çifçi, T., & Dikmenli, Y. (2016). Üniversite öğrencilerinin vatan algısı ve geçmişe dönük değişimi. [The perceptions of university students regarding homeland and retrospective change in these perceptions]. *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 847-860. <http://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9286>
- Davaslıgil, Ü., & Zeana, M. (2004, 23-25 Eylül). *Üstün zekâlıların eğitimi projesi* [Gifted education project] [Paper Presentation]. 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, İstanbul, Türkiye.
- Elveren, A. Y., & Toksöz, G. (2018). Türkiye'de beyin göçü yazını ve bir alan araştırması [Brain drain literature in Turkey and a field study]. In E. Karadoğan (Ed.), *Gürhan Fişek'in izinde ortak emek ve ortak eylem* (pp. 191-214). Siyasal Kitabevi.

- Enç, M. (1974). Beyin gücü göçü [Brain power drain]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), 131-139. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000400
- Enç, M. (1979). *Üstün beyin gücü: Gelişim ve eğitimleri [Superior brain power: Development and training]*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Er, H., & Ünal, F. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin demokrasiye ilişkin görsel algılarının incelenmesi [Visual perception of gifted students regarding investigation of democracy]. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 93-106. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/33866/374997>
- Erdik, E. (2016). Güney Kore'de üstün zekâlılar eğitimi ve Han Nehri mucizesi: Gezi notları [Gifted education in South Korea and the Han River miracle: Travel notes]. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(2), 1-67. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/398948>
- Gibson, K., Rimmington, G., & Landwehr-Brown, M. (2008). Developing global awareness and responsible world citizenship with global learning. *Roeper Review*, 30, 11-23. <https://doi.org/10.1080/02783190701836270>
- Goodlad, J. I., & McMannon, T. J. (Eds.). (2004). *The teaching career*. Teachers College.
- Grignon, M., Owusu, Y., & Sweetman, A. (2012). *The international migration of health professionals*. Institute for the Study of Labor (IZA). <https://docs.iza.org/dp6517.pdf>
- Güneş, C., & Çetin, T. (2020). Ortaokul öğrencilerinin beyin göçü kavramına ilişkin algılarının incelenmesi [Examining secondary school students' perceptions of the concept of brain drain]. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(2), 928-955. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.20.05.1330>
- Howard, S., & Gill, J. (2010). It's like we're a normal way and everyone else is different: Australian children's constructions of citizenship and national identity. *Educational Studies*, 27(1), 87-103. <https://doi.org/10.1080/03055690020002152>
- İstanbul Ekonomi Araştırma [İstanbul Economic Research] (2019). *Türkiye'nin göç karnesi [Turkey's immigration report]*. <https://turkiyeraporu.com/arastirma/trkiyeningockarnesi-1768/>
- Johnson, B. & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları nicel, nitel ve karma yaklaşımlar [Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches]* (4th ed.; S. B. Demir, Trans. Ed.). Eğiten Kitap. (Original book published 2000)
- Johnson, J. (2018). *Gifted learners as global citizens: global education as a framework for gifted education curriculum. culminating projects in teacher development* [Master's Thesis, St. Cloud State University]. https://repository.stcloudstate.edu/ed_etds/38/
- Kalfa-Ataay, C. (2016). Hayek ve Friedman'ın devlet anlayışı [Hayek, Friedman and the conception of the state]. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 4(1), 129-151. <https://dergipark.org.tr/en/pub/marusbd/issue/17219/179861>
- Kaya, B. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatandaşlık algıları ile politik ilgi ve katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi [An analysis of the relationship between citizenship perceptions and political interests and participation of pre-service social studies teachers]* (Tez Numarası: 349961) [Doktora tezi Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kaya, M. (2009). Beyin göçü entelektüel sermaye erozyonu. Bilgi çağının gönüllü göçerleri beyin gurbetçileri [Brain drain intellectual capital erosion. Volunteer nomads of the information age, brain expatriates]. *Eğitime Bakış*, 5(13), 13-29. https://www.ebs.org.tr/ebs_files/files/yayinlarimiz2021/Egitime_Bakis_13.pdf
- Kılınç, E., & Dere, İ. (2013). Lise öğrencilerinin 'iyi vatandaş' kavramı hakkındaki görüşleri [High school students' perception of the concept of 'good citizen']. *Journal of Social Studies Education Research*, 4(2), 103-124. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jsser/issue/19101/202713>
- Kıncal, R. Y. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri [Scientific research methods]* (2nd ed.). Nobel Yayınları.
- Kızılay, N. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenim: Bana göre iyi vatandaş [My social studies teacher: A good citizen in my opinion]. *Journal of Turkish Studies*, 10(11), 987-1006. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8468>

- Kurnaz, A. (2018). Üstün yetenekli öğrencilerde değerlerin gözlemlenme durumu ve öğrencilerin bu değerlere ilişkin algılarının incelenmesi [Examining the status of value observation among gifted students and their perceptions of these values]. *Millî Eğitim Dergisi*, 47(Özel Sayı 1), 413-436. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/574583>
- Kurnaz, A., Çiftci, Ü., & Karapazar, H. (2013). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin değer algılarının betimsel bir analizi [A descriptive analysis of gifted and talented students' value perceptions]. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 185-225. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/302411>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook* (2nd ed.). Sage.
- Miller-Idriss, C. (2006). Everyday understandings of citizenship in Germany. *Citizenship Studies*, 10(5), 541-570. <https://doi.org/10.1080/13621020600954978>
- Millî Eğitim Bakanlığı [Ministry of National Education]. (2022, June 11). BİLSEM sayısı, 279'a yükseldi [The number of BİLSEM rose to 279]. *Millî Eğitim Bakanlığı Güncel Haberler*. <https://www.meb.gov.tr/bilsem-sayisi-279a-yukseldi/haber/25315/trinternet>
- Millî Eğitim Bakanlığı [Ministry of National Education]. (2019). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi [Science and Art Centers Directive]*. Retrieved, February, 10, 2023, from <https://altinoz.com.tr/wp-content/uploads/2019/12/bilim-sanat-yonerge.pdf>
- Oğurlu, Ü., Kaya, F., Ercan Yalman, F. E., & Ayyaz, Ü. (2016). Üstün yetenekli ortaokul öğrencilerine küresel vatandaşlık eğitimi programının etkililiği [Effectiveness of global citizenship education program on gifted middle school students]. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 253-271. <http://dx.doi.org/10.17860/efd.98468>
- Öcal, A., & Kemerkaya, G. (2011). Yetiştirme yurdunda kalmış yetişkinlerin devlet ve vatandaşlık algıları üzerine nitel bir araştırma [A qualitative research on perception of state and citizenship of adults who stayed in orphanages]. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 63-82. <https://dergipark.org.tr/en/pub/omuefd/issue/20250/214853>
- Özkan, R., & Taşkın, M. A. (2014). İlköğretim öğrencilerinin vatan olgusuna ilişkin algılarının belirlenmesi [The determination of primary school students' perception towards the concept of homeland]. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(17), 889-906. <http://doi.org/10.14225/Joh461>
- Özmen, F., & Kömürlü, F. (2013). Türkiye'de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitime ilişkin politika ve uygulamalar [Education policies and practices towards gifted and talented students in Turkey]. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 35-56. <https://doi.org/10.17679/inuefd.108599>
- Pakdil, N. (2010). *Batı notları [Western notes]*. Edebiyat Dergisi Yayınları.
- Pamuk, A. (2009). *Vatandaş yetiştirme aracı olarak tarih öğretimi: Orta öğretim düzeyinde öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri (Trabzon-Tunceli örneği) [History teaching as a way of raising citizens: Perspectives of secondary school teachers, students and parents (case of Trabzon-Tunceli)]* (Tez Numarası: 250853) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sak, U., Ayas, M. B., Sezerel, B. B., Öpengin, E., Özdemir, N. N., & Demirel-Gürbüz, S. D. (2015). Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitiminin eleştirel bir değerlendirmesi [Gifted and talented education in Turkey: Critics and prospects]. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 110-132. <https://www.researchgate.net/publication/289991950>
- Sezer, Ö., & Vural, T. (2010). Kamu hizmetlerinin sunumunda devletin değişen rolü ve merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında yetki ve görev paylaşımı [The Changing role of the state's in the delivery of public services and power and duty division between central and local governments]. *Maliye Dergisi*, 159, 203-219. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/ÖzcanSEZER.pdf>
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. (2016). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma metotları [Illustrated scientific research methods]* (4th ed.). Anı.
- Sternberg, R. J. (2017). Accel: A new model for identifying the gifted. *Roepers Review*, 39(3), 152-169. <https://doi.org/10.1080/02783193.2017.1318658>

- Suğur, N., & Doğru, E. S. (2010). Koruma altındaki çocukların aile ve devlet algısı üzerine bir araştırma [A study on the orphans' perception of family and the state]. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 115-133. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002151
- Tanrısevdi, F., Durdu, İ., & Tanrısevdi, A. (2019). Beyin göçü mü, beyin gücü mü? [Brain drain or brain power?]. *Journal of Travel & Tourism Research*, 15, 133-158. https://site.adu.edu.tr/jttr/files/JTTR7_GUZ_2019.pdf
- Tansel, A., & Güngör, N. D. (2006). Türkiye'den "Beyin göçü": Yurda dönmeyen öğrencilere ilişkin anket sonuçları ["Brain drain" from Turkey: Survey evidence of student non-return]. *İktisat İşletme ve Finans*, 21(246), 5-29. <https://doi.org/10.3848/iif.2006.246.3884>
- Türk Dil Kurumu [Turkish Language Society]. (2020). *Türkçe sözlük [Turkish dictionary]*. Retrieved, April 18, 2021, from <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye İstatistik Kurumu [Turkish Statistical Institute]. (2019). *Uluslararası göç istatistikleri [International migration statistics]*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2019-33709>
- Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü [Turkish Industry Management Institute]. (2009). *Üstün yetenekliler/zekalılar çalıştay (BİLSEM modeli) raporu*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_08/16110749_stnyeteneklilerzekallaraltayblsemmodeli_raporu2009.pdf
- Yeşilbursa, C. C. (2015). Turkish pre-service social studies teachers' perceptions of "Good" citizenship. *Academic Journals*, 10(5), 634-640. <https://doi.org/10.5897/err2014.2058>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri [Qualitative research methods in the social sciences]* (9th ed.). Seçkin.
- Yıldırım, D. T. (2016). Üstün yetenekliler için değerler eğitimi dersinin önemi [The importance of values education lesson for gifted children]. *Current Research in Education*, 2(2), 99-120.
- Yılmaz, K. (2013). İlköğretim öğrencilerinin vatandaşlık eğitimi ile ilgili temel kavramlara ilişkin algılarının incelenmesi [An investigation into elementary school students' perceptions of basic concepts about citizenship education]. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 453-463.
- Yiğit, E. Ö. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının gözünden vatandaşlık ve Türk vatandaşlığı [Citizenship and Turkish citizenship in views of pre-servicesocial studies teachers]. *Elementary Education Online*, 16(2), 406-427. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.304708>